[Drews Jan],

[Brunsbergae
typ. Soc. Jesu]

FLOS REGNORUM,

Seu

BREVIS DESCRIPTIO

Quatuor Partium

ORBIS.

REIMPRESSA.

ANNO DOMINI 1744.

BREVIS DESCRIPTIO

Quatuor Orbis partium, & præcipuorum in jis Regnorum ac Provinciarum.

CAPUT I.

De Africa.

1. AFrica *Australis*, qua parte à Tropico Cancri ad Meridiem protenditur, in interioribus suis rariore gaudet habitatore, & desertis squallet (incolæ olim Troglodıtæ, Garamantes, & Getuli dicebantur) fuitquè veteribus fere incognita, & credita omnino inhabitabilis, sub Zona torrida & Æquatore. Sed negotiatorum modernorum, præsertim Regnorum Lusitanorum, solertia & diligentia amplissimas, & valdè populosas in Africa Australi & Orientali, detexit regiones, maximè in

partibus Oceano Æthiopico propinquioribus, ut *Gvalatam Biafaram, Gvineam, Loango, Congo, Angolam, Caffariam, &c.* Omnes earum regionum incolæ nigerrimi corpore & animo.

2. *Usquè* ad Annum Christi 1400. terminus navigationis in mari Atlantico fuerant radices montis Atlantis, & famosum promontorium malignantis naturæ vocabulo *NON* appellatum, eò quòd illuc appulsæ Naves non revertebantur sed certis naufragiis interibant, ideoquè ad illud accedere, nedum ultra progredi non licebat ob immensas tempestates ventorum, à promontorio illo refractorum. Incipit tandem Anno 1410. Henrico, Principi Lusitaniæ, Filio Joannis I. Lusitaniæ, heroica cogitatio, ut tentaret navigationem ultra promontorium *Non* lustraretquè Australem Africam, ad invehendum illi Evangelium Christi, imò divinitus de hoc monitus dicebatur; famamquè, credi, fecit eximio

ejus pietas, & morum integritas insvis-tá cæl be.

3. Parata igitur, ac ritè instructa classe, vela dantur ventis auspice DEO, & Virgine Deipara; fuitquè tam felix prima excursio: ut ultra promontorium *Non*, 60. circiter milliaria sint provecti Argonautæ illi. Sed rursus crescentibus in vicinia alterius promontorii, *Ganariam* vocant æstibus vadisquè ad reditum compulsi sunt; multam egisse visi quod ultra *Non* se fuisse affirmare possent. Non fregit, sed erexit, magnanimo Principi animos periculum illud novum. Alias atquè alias toto decennio expedivit Naves, quamvis aliis aliisquè repellerentur obstaculis ulteriore progressu: donec Anno 1420. duo Viri in albo Argonautarum auro scribendi Gonzalus Zareo, & Tristanus Vaz, seu Vasæus, decreverunt: non jam, ut hactenus legere littora, tempestatibus infestissima; sed ducere in altum, & immensa Oceani tentare.

4. Sic animatos, & aliquantum provectos ultra quàm volebant, abstulit felix tempestas, detulitquè ad Insulam quandam, reficiendis navibus opportunissimam, quam *Portum Sanctum* dixerunt. Inde digressi, cùm nihilominùs ad Australia Africæ flecterent clavum, in aliam eamquè longè vastiorem inciderunt Insulam, sed omni habitatore destituam, & densissimâ sylvâ virentem, quam propterea *Maderam* seu *Materiam* vocârunt. Visum illis est, non modicum fore operæ pretium (prout arborum densitas, & glebæ bonitas prodebat) si excoleretur ea Insula. Contractis ergo ex Lusitania pluribus operis, ferro & igni eam purgare sunt aggressi. Tenuit integrum septennium constantissimus labor: cui tanta frugum omnis generis, ac potissimum sacchari respondit ubertas: ut nomen Paradisi Lusitani meruerit. Fructus certè Paradisum sapere videntur, quæ ad tres & 4. palmos extenduntur, saccha-

facchari proventus ad octo librarum millíones colligi dicitur.

5. His fructibus refectæ Optimi Principis Henrici curæ, in novos assurrexerunt ausus & conatus. Anno 1446 repertæ sunt 12. Insulæ, *Hesperides & Gorgades* dictæ, in mari Atlantico, factæ juris Lusitanorum. Alia rursus post aliam instituta expeditio: donec annorum 50. laborioso & sumptuoso cursu perventum est usquè ad promontorium *Capo verde Caput viride* dictum, ac demum *ad Montem Leænæ* (27. gradibus distantem á freto Herculeo, seu Gaditano) seu *Sierra Lioa*. Quibus felicissimè gestis, Henricus Princeps Portui beatæ æternitatis est invectus Anno 1460.

6. Conatus Henrici strenuè prosecutus est Alphonsus V. Rex Lusitaniæ ac post illum Joannes II. detectaquè sunt in Australi Africæ plaga Regna complura vastissima & valdè populosa, Regnum *Gvineæ*, *Congo*, *Bunzæ*,

Tora, *Caffaria*, *&c.* cum amplissimis Imperiis *Abassinæ & Monomotapæ*. In omnibus (excepto Imperio Abassinorum) vel colebantur Idola, vel regnabant Machometis errores.

7. Regnum *Congo*, primum Ecclesiæ Christi aggregatum est operâ PP. Ordinis Prædicatorum numeravitque ad annum 1587. novem Reges Christianos. Regnum *Angolæ* excolendum susceperunt An. 1558. Missionarii Soc: JESU, fructuosissimè ibidem & in adjacentibus regnis laboravit P. Balthasar Barreyra, baptizato cum magna subditorum copia, Rege Banze, Rege Totæ, Rege Guineæ, Principibus Benæ, Mocumbæ &c. Placuitquè Divinæ Bonitati in eodem P. Balthasare renovare prodigiosam Moysis orantis victoriam. Lusitani enim 150. paucis fidis Æthiopibus stipati cum aliquot centenis Angolanorum millibus congressi, orante in vicino colle P. Balthasare elevatis ad DEUM manibus

vince-

vincebant, desistente eodem ab oratione vincebantur: Reassumptâ igitur, & constanter productâ oratione, gravi clade profligati sunt barbari.

8. In Regno *Biafaræ* insigni fructu desudârunt PP. Carmelitæ. Commendant barbaris Mauris Europæos ipsæ ferocissimæ bestiæ. Nam in Guinéa tigrides, quæ ibi sævissimæ sunt, in nigros tantùm homines sæviunt, albis parcunt. Idem faciunt in Provincia *Bamba*. Rex *Berbecinorum*, consultaturus cum optimatibus suis de bello, secedit cum ipsis in profundam sylvam, ubi circa foveam paratam consistentes in coronâ, capite in foveam inclinato quisquè sententiam suam dicit. Consultatione peractâ, impletur fovea ingesta humo, asseverante Rege, eam nulli prodituram consilia ipsorum.

9. Regnum *Monomotapæ* amplissimum, & auro, quod rutilat in fluviis, dives; Imperator Dominum se vocat, seu *Regem auri*, sed mancipium est

impurissimi Machometis. Ad Christum conversus cum Matre sua, & 200. Procer: à P. Gonsalvo Silveria S. J. an: 1561. paulò post instigantibus Machometanis Sacrificulis eundem strangulari curavit sacrilegus Apostata.

10. *Abassinorum Æthiopum* Imperium in tota Africa maximum est, cujus Imperatorem *Prete Joannem* dicunt, Christianos se jactant, sed schismatici sunt, erroribus Dioscori ac Euticheti infecti. In reducendis iis ad Ecclesiam, multum laborârunt operarii Soc: JESU sed illi indurati, tormenta, & cædes rependerunt.

11. *Africa Septemtrionalis*, famosa monstrorum mater, de qua vetus dictum *Africa semper aliquid novi parit.* Tulit illa olim tum varia naturæ portenta *tum etiam illustria ingeniorum prodigia Tertulianos, Cyprianos, Augustinos, Fulgentios, Arnobios* & alios. Nunc ea parte, quæ Mari Mediterraneo alluitur, & primis Christi sæculis

tam

tam literis, quam pietate cultissima fuit; in tantam abiit sylvam, ut totus ille tractus à freto *Gandit ano* ad Regnum *Tunetanum*, *Barbaria* appellatur, & sit. Complectitur hæc Barbaria, Regna, *Fessa*, *Maroci*, *Tuneti*, & *Tripolitanam*, *ac Algerianam*, *Rempublicam Provinciamq;* *Barchanam*, cui adjacet *Ægyptus*. Ad septemtrionalem Africam pertinent *Numidia*, *Nubia*, *Lybia*, & alia multa Regna horribili barbaria inculta. Ipsa *Ægyptus* Africæ pars nobilissima quæ priscorum PP. Eremi Cultorum, virtute & multitudine in paradisum quendam tráſierat, jam nihil nisi Machometismi lolia parit, & porcina monstra.

12. Nihilominus & hos barbaros *Africæ*, ne videatur DEUS O. M. necessario ád fidem destituisse auxilio *Algerianis Tripolitanis*, aliisque earum gentium pyratis non raram è Christianis prædam permittit, à quibus & eorum redemptionem procurantibus Re-

ligiosis, innotescit ipsis CHRISTUS. Hispanis insuper bene munita quædam in ora Africæ maritima, tradidit & conservat loca, ut *Septam* seu *Ceutam*, *Larecham* seu *Mazaquibli*: *Oramum*, *Melillam*, frustra frementibus barbaris.

CAPUT II.

De America.

1. **A***Merica Australis*, aliàs *India Occidentalis*, & *novus Orbis* dicta, à Civitate Mexicani Regni *Cartchago*, porrigitur usquè ad fretum Magiellanicum & vastissimas complectitur Regiones *Pervanam*, *Chilensem*, *Magiellanicam*, *Terram Firmam*, *Paraquariam* & *Brasiliam*, quæ omnes Regibus Hispaniæ subiectæ sunt, excepta Brasilia, quæ Lusitanorum juris est.

2. *Peru* seu *Peruvia*, cœteris omnibus in universa America antecellit divitiis, ob ditissimas argenti & auri fodinas.

dinas. Nec in montium tantummodò visceribus scrutari oportet hos thesauros, ipsa terra alicubi arenas & lapillos purissimi auri egerit, & quidem in spatio multorum milliarium, unde in Palatiis antiquorum Regum, & Templis Deorum parietem & tabulata, solidis auri laminis tegebantur, vasorumquè aureorum, etiam apud non opulentos usus frequens erat. Nunio Valboe Hispanorum Præfecto, Princeps quidam Pervanus tantam copiam aureorum & argenteorum vasorum obtulit dono, ut 60. viri asportare vix potuerint.

3. Anno 1595. argenti purissimi 85. milliones in Hispaniam devecti traduntur, solet autem Regibus Hispaniæ tantum quinta pars proventuum annuorum ex illis Regionibus transmitti. Rex Pervanus Agatualpa à Francisco Pizarro prælio victus, in lytrum pro libertate sua obtulit tantum auri purissimi, quantum caperet conclave,

in quo detinebatur. Habebat autem hoc in longitudine pedes 22. latitudine 16. altitudinem tantam, ut maximus virorum extensô gladiô tabulatum ejus ægrè attingeret: argenti verò obtulit duplo tantùm. Lapidum quoquè pretiosorum, & in mari margaritarum, præcipuè smaragdorum incredibilis est ibi copia. Idem Pizarrus initio expeditionis suæ in Peruviam, tantam vim smaragdorũ aliarumq; gemmarum collegerat, ut 20. millia *Almegro* amico miserit. Magnetem quoquè optimum, & multos medicos lapides ibidem terra parit.

4. In vallis cujusdam Petagvele dictæ piscina, inveniuntur lapilli elegantes, quorum singuli perfectâ Crucis magnitudine unius pollicis insigniti sunt, qui si concutiantur, in singulis etiam exiguis partibus similiter Crux reperitur. Unde Christiani ex his lapillis, Rosaria sibi conficere solent. In quibusdam locis, ut etiam in prædio

Colle-

Collegii Soc: JESU propè Cuzcum Urbem piscina à die Cinerum usquè ad Sabbatum Sanctum, omnis generis piscibus abundat, etiamsi nullus sit immissus; cum alio tempore nec minimus deprehendatur pisciculus. Frugum tam fertilis est terra, ut passim in vallibus 100. alibi etiam 300. fructum ferat. In valle *Truxili* flos regnat, qui in uno stipite exhibet 20. aut 30. varii coloris & speciei flores speciosissimos. In Provincia de las Chareas arbor est admodùm procera, cujus fructus latent in foliis per modum libri compositis; in singulis autem foliis deprehenditur figura cordis humani, in corde autem signum Crucis expressum. In terra, quæ *Mala* nominatur, Ficûs rami Austrum versùs fructus ferunt valdè salubres, qui verò Septemtrionem respiciunt mortiferos.

9. Pervanum hoc Regnum tanquam naturæ gazophilacium opulentissimum, ut Regibus suis & Christianæ Fidei

subijce-

ſubijcerent, conſpirarunt tres Hiſpani negotiatores Civitatis *Panamæ*, anno 1525. *Franc: Pizarrus Didacus de Almagro, Ferdinandus de Luque*, ea conditione: ut *Almagrus*, tanquam opulentior, naves militesquè compararet, *Pizarrus* expeditionem in interiora *Peruviæ* ſuſciperet, *Luque* utriusquè negotia interim *Panamæ* procuraret. Offendit ferè ineluctabiles difficultates, & per aliquot annos ſuſtinuit *Pizarrus*, donec unum prælium non minus fortiter, quam feliciter geſtum, *Carolo V. Imperatori* aſſeruit *Americam Auſtralem; ipſi Pizarro Vices Regis* ibidem. Sed domitis Barbaris, ipſos *Hiſpanos* inter ſe internecino bello commiſit invidia & ambitio; geſtumquè eſt aliquot annis à *Didaco de Almagro* contra *Pizarrum* nuper amicorum intimum, ferè ad excidium omnium Hiſpanorum, & necem duorum circiter millionum ex Indis, quos in ſuas quisquè partes traxerat: do-

nec

nec & ipsi æmuli succemberent cruentis partasquè terra, ac opes aliis relinquerent.

6. *Peruani* deferebant soli Divinos honores, cujus sumptuosissimum Templum totum aureîs laminîs solidîs & crassîs vestitum videbatur *Cuzci*. *Lima* nunc ejus Regni Metropolis est & Sedes Archiepiscopi atquè Proregis Patria S. Rosæ Virginis. Nec aurum solum cum gemmis commendat *Peruviam*, sed etiam stramen. Tradit *Josephus à Costa* l. 6. c. 14. supra vastum flumen pontem esse ex meris straminis, & junci fasciculis dexterrimè colligatis, pedum Geometricorum 300. non hominum tantùm, sed etiam jumentorum onustorum onus patientem. Incolæ artifices sunt valdè industrii, & corpore non nigri.

7. *Chilensis* Regni longitudo est 415. latitudo 120. milliarium. Ferax est etiam auri, vini, mellis, struthionum, & ligni Brasili, quamvis certîs tempo-

ribûs

ribûs rigeat frigoribûs acerrimis. Metropolis ejus est Civitas S. Jacobi.

8. *Paraquaria*, Regio amplissima & fœcundissima, quàm ingens fluvius *Argenteus* dictus dividit; Partem illius occupant *Hispani*, alia sui juris est; in qua Missionarii S. J. ex speluncis & sylvis eductos homines, ad politicam Societatem instituerunt: pagos quos reductiones vocant, condiderunt, in quorum singulis 8. vel 10. millia incolarũ; eosquè non solùm in Christianæ Religionis officiis, sed etiam variis artificiis & agricultura exercent. Indolis sunt mansvetioris, ingenii autem singularis. Namq́ invenire ipsi nihil possunt, imitantur autem deterrimè, quidquid vident. Ventris ingluvie maxima laborant, vorantquè carnes crudas, fumo tantùm non nihil perstrictas, cœterùm ad pietatem valdè sunt proni & dociles.

9. *Brasiliam* magna parte cicurârunt Lusitani, Fideiquè lumine illuminarunt.

minarunt, [vel maximè Vir ille Apostolicus & Thaumaturgus, P. Josephus Anchieta S. J. Operarius.] Vastas in ea possident Provincias, & populosas Civitates, quarum aliquas cum Lusitania esset sub Hispano Rege, occupaverunt Hollandi, sed inde paulò post pulsi. Anno 1500. primùm Brasiliam adierunt Lusitani, sed à Barbaris plerique devorati. Altera expeditio anno 1549. felicior fuit; & jam non minùs fidelium animarum, quàm cannarum sacchari ferax est hæc Patria.

10. *America Septemtrionalis*, quàm primus detexit *Christoph: Columbus* Genuensis, acceptis à *Ferdinando* Rege *Castellæ*, in illam expeditionem tribus navigiis, virisquè 120. anno 1492. prima se ei obtulit *Hispaniola* Insula, ac inde alia post aliam. Edocturus igitur Regem de felici navigatione, & novas copias impetraturus rediit in Hispaniam, ductis secum 10. captivis Americanis, & magna vi auri. Re-

creatus

creatus hôc nunciô Ferdinandus, iterum anno 149:. Columbum expedivit cum admirabili titulo & potestate, additis tribûs navibûs maximîs, minoribus 14. & viris 1500. Progressus hic (post acrem pugnam navalem cum classe, quam mulier quædam barbara deducebat) ultra *Hispaniolam* detexit *Cubam & Jamaicam*, Insulas majores, præter 46. minores, & plures alias iterumquè repetita navigatione.

11. Ipsam vastissimam *Indiæ Occidentalis* continentem, adiit tandem anno 1497. *Americus Vesputius* Florentinus, auspiciis sumptuquè Regis Hispaniæ, à quo deinceps est dicta *America*. Magis Australes ejus partes & celebre fretum detexit *Ferdinandus Magiellanes*, anno 1519. Regiones complures cum Regno *Mexicano*, populis, auro gemmîsquè refertissimas insigni fortitudine, & rara felicitate subegit *Ferdinandus Cortesius*, sub idem tempus. Advertit Ricciolus in Geograph: l.3.c.22

Domi-

Dominum DEUM op lentissimas has terras consignâsse in manus Regum *Hispaniæ*, ob ejectos totâ Hispaniâ *Mauros*, ac postea *Judæos*, nulla habita ratione temporalis emolumenti.

12. *Regnum Mexicanum*, à vastissima Metropoli ita dictum, primarium est in America Septemtrionali; cujus Regij subjecti erant 30. alij Reges, quorum quivis minimum 100. millia armatorum educere poterat in aciem. In ipsa Urbe 60. millia domorum numerabantur: & tamen 500. Hispani, Duce Ferdinando Cortesio, ausi sunt non solùm cogitare de occupando tanto Regno, sed in ipsam Metropolim fortiter penetrarunt, Regem duxerunt captivum, & paucîs stipati Indîs, contra 150. millia hostium ingenti prælio Victores de Regno Mexicano, totaq; America Septemtrionali, triumphare fecerunt Carolum V. Imperat: 1521. *Longitudini Mexicani* Regni assignat *Joseph. à Costa*, 800. latitudini mini-

me 180.

mæ 180. milliaria Hispanica. Pecorum ibi tanta copia, ut inter opulentos Hispanos non censeatur, qui in bonis suis 40. & ampliùs millia bovum non numerat. *Archiepiscopus Mexicanus* præest decem Suffraganeis Episcopis amplissimis proventibus donatis. Religiosorum non minor ibi est copia, quàm in aliqua *Europæ* Provincia: ut jam in Mexico non minus floreat Religio Christiana, ac olim cultus Idolorum, quibus in singulos annos, 20. millia hominum præsertim infantium cædebantur in victimam. Advertit Florimundus Remundus l. 1. c. 4. eodem tempore, quo Religiosus Apostata Martin: Lutherus, grande damnũ inferre cœpit Ecclesiæ Christi in Europa; alium Martinum *de Valencia* dictum, Ord. S. Francisci cum undecim sociis largè jacturam illam compensâsse, in *Mexico*, & vicinis Provinciis; ubi intra paucos annos supra 20. milliones ab ipsis baptizati traduntur.

Quid

Quid si addantur conversi ab aliis Religiosis S. Dominici, Soc. JESU &c.

13. Præter Regnum *Mexicanum*, quod etiam *Nova Hispania* dicitur, complectitur America Septemtriona. lis amplissimas alias Regiones: *Floridam*, *Novam Granatam*, *Calisforniam*, *Canadam*, *Terram Labradonis*, & plures alias, versùs Polum arcticum, nondum satis cognitas, vastas quoquè Insulas: *Hispaniolam*, *Cubam*, *Jamaicam*, *Terram novam*, præter innumeras alias minores.

14. *Florida*, incolas habet valde feros cum quibus Hispani & Galli diu luctati sunt, sed exiguo fructu; Nec feliciores fuerunt Operarii Evangelici nisi quòd sibi Martyrum palmas & laureolas messuerunt, octo è Soc. Jesu.

15. *Canada*, longè amplior & culturæ patientior est Regio. Continet *Novam Franciam*, Galliæ Regibus subjectam: *Novam Angliam & Virginiam* Subditam Anglis. Habens in ea

partes

partes etiam Hollandi & Sveci; nec frugibus, nec metallis æquat *Canada*, alias Americæ terras. *Hurones & Algonquini* parent *Gallis* & Christianis accesserunt; sed implacabiles patiuntur hostes *Iroqueos* indomitos barbaros: cum quibus soli negotiantur *Hollandi*. Inter complures è Soc: JESU, ab *Iroqueis* immanibus tormentis interfectos, sunt insigniores: *P. Isaacus Jogues. P. Gabriel Lallemant, & P. Joannes Brebeuf.*

CAPUT III.

De Asia.

I. *ASia*, inter alias Orbis partes famosissima, in cujus sinu, & ex ipsius terra condidit Dominus DEUS primos homines plantavit hortum voluptatis, operatus est & consummavit grande opus Redemptionis nostræ. Ibi Palestina, & in ea Hierusalem, Divinô Sangvine tincta ac Dominico Se-

pulchro gloriosa, maximorumquè Mysteriorum conscia. Ibi *Assyria* primò Orbis Imperiô inclyta, *Armenia*, triumphantis Arcæ Nòé bajula; ibi *Arabia*, magis pietate SS. 3. Reg: quam thure suo fragrans, ibi *Chaldæa* turri Babel, & lingvarum confusione famosa, ibi *Persia* Sophorum Regnum, ibi vastum Magni *Mogolis* seu *Mogoris* Imperium; ibi *Decan* Regnum, Urbe *Goa* & *Xaveriano* sepulchro eximium. Regna *Bisnagar & Malabar*, Elephantum Patriæ. Pulcherrimum Regnum *Zeilanum*, Paradisus alter *Natolia* seu *Asia* minor, in qua *Chalcedon*, *Ephesus*, *Smyrna*, & *olim Troia*, &c. quæ omnia ac insuper *Tártariæ* magnæ partem, cum parte *Tartariæ* minoris, quæ est intra *Tanaim* fluvium, *Pontum Euxinum*, & *mare Caspiam*, (alia Tartariæ minoris pars cum Taurica Chersoneso pertinet ad Europam) complectitur Asia cis Gangem, & fluvium Tartariæ magnæ Ochandum.

2. Ultra Gangem & Ochandū est Tartariæ magnæ pars, in qua Regnū Cathayæ (cujus magnus Châmetiam Imperio Chinensi jam dominatur) insuper amplissima, populosissima, ordinatissima, & jam magna ex parte Christiana *China*, aliaquè vasta Regna, *Junquin*, *Cochincina*, *Pegu*, *Siam*, *Cambodiæ* &c. Insulæ quoquè vastæ & florentissimæ *Japon*, *Philippinæ*, *Celebes*, *Molucenses*, *Borneo*, *Java*, *Summana*, & peninsula *Malaca*, quæ Chersonesus aurea dicitur.

3. Tot tantasquè terras post diluvium, in prima Orbis divisione obtinuit *Sem* filius *Noe* natu major occupante Africam *Chamo*, Europam *Japheto*, in Americam, an ex Asia, Africa, vel Europa pervenerint homines, non constat. Multiplicati sunt autem in Asia tam copiosè, ut *Ricciolus* lib. 12. Geographiæ satis probabiliter toti Asiæ tribuat quingentos circiter hominum milliones; Americæ ducentos, Africæ centum, totidemqué Europæ. Uti-

nam

nam autem multiplicatis sic hominibus magnificata esset DEO lætitia; & non potiùs ob effrenem plerorumquè licentiam tangeretur dolore cordis intrinsecùs! Hara enim ibi fæcet impurissimi Machometis, & in *Terra Sancta* heu! quanta abominatio desolationis.

4. Religioni Christianæ in Regno magni *Mogoris*, egregiè servivit simius bestia ob admirandam sagacitatem ibi famosissima. Selymus Rex jusserat Brachmanes suos nomina præcipuorum 12. Legislatorum, inter quos Moyses, Machomet & CHRISTUS, in schedis distinctis conscribi; conscripta misit coram Proceribus suis in urnam, innuens simio, ut ejus nomen eximeret, cujus Religio esset verior & melior; hic sinè mora exemit Nomen CHRISTI, & omnibus spectandum exhibuit. Jussit iterum Rex, secretis, & soli aulæ notis characteribus eadem nomina conscribi, diligenter permixta

imitti urnæ; ſed ſimiùs iterum SALVATORIS noſtri eduxit Nomen. Procerum quidam, cùm tertiò eſſet idem periculum faciendum, cæterorum nomina immiſit urnæ, CHRISTI abſcondit, ſimius juſſus repetere delectum, diu verſatis ſchedis, nullam educere voluit; ad acriorem Regis comminationem infremuit, arreptaſquè ſchedas omnes dilaceravit: apprehenſa Magnatis illius manu, Chriſti nomen eduxit, exhibuitquè. Stupuit Rex cum tota præſentium (ultra tria millia aderant) corona multumquè acceſſit æſtimationi Nominis Chriſtiani ex hoc, non tam ſimii, quam Summi Numinis ſuffragio. Refert hoc *Thom. Roè Anglus*, in deſcriptione legationis ſuæ ad Regem Mogor. Meritò hic Rex ſeu Imperator dicitur *Magnus Mogor*, tum ob amplitudinem Imperii ſui, etiam Chinenſi vaſtioris; tum ob potentiam & opulentiam, quæ ad mille quingentos milliones aſcendit. Ex ſola Me-

tropoli

tropoli *Agra*, educere potest 200. millia armatorum. Refert genus suum ad magnum *Tamerlanem*, Ditio ipsius à *Persia* ultra *Indum & Gangem* extenditur.

5. Persia, olim ab Helesponto, usq; ultra Indum porrecta nunc longè angustioribus clauditur terminis, à Turcis circumcisa, cùm quibus de Babilone frequens concertatio; patitur tamen non paucos Missionarios Catholicos. Paret Persis etiam Regnum *Ormusii*, cujus Metropolis *Ormusium*, sita in Persici sinus insula; licet ita sit sterilis, ut nec urticam ferat, opulentissimum tamen Emporium est. Æstu sulphureo ita torretur, ut homines noctu sub dio somnum capere cogantur, loco lectorum in lintribus extensi, & capite tenùs aquæ immersi. Illud singulare, quòd quo major est Solis ardor, eò pluribus se operiant vestibus, ut jucundius refrigerentur *Bartoli lib. 5. hist. Asiaticæ.* Expugnavit hunc

Urbem, atquè Regi Lusitano subiecit Magnus Albuquercius, præter Goam, Malacam, &c.

6. *India*, quæ est cis Gangem, multis sæculis Europæ ferè ignota, à Lusitanis detecta est hisce sæculis; discriminat eam Ganges, fluminum Asiaticorum maximus, & opulentissimus; ut potè aurifer. Minima ejus latitudo est duorum, maxima quinquè milliarium Germanicorum. Oritur e montibus Tartariæ magnæ & per Imperium magni Mogoris, quod Indostan dicitur, illabitur in vastum Oceani Orientalis sinum, qui ab eo Gangeticus dicitur.

7. Celebriora ultra Gangem Regna sunt; *Bengala* hæc paret nunc Magno Mogori: incolas habet scatentes omnibus vitiis, sed quæ putant omnia aboleri, si in flumine Gange, cujus originem è Paradiso dicunt, se lavent. Non admittuntur autem ad hoc lavacrum, nisi priùs certô pretiô Regi solutô.

8. Re-

8. Regnum *Pegu* vastum est & opulentum; ingens ibi Elephantum copia, qui fame cicurantur. Incolæ colunt duos Deos bonum & malum. Christiani quoquè nonnulli reperiuntur.

9. *Siam* Regnum ad 300. milliaria extenditur in longum, ad 106. in latum; negotiatione cum Chinensibus, & alijs populis dives. Ante paucos annos operâ Missionariorum è Societate JESU tam feliciter res Christiana ibidem processerat, ut non solum Rex susceperit Baptismum, sed etiam per Legatos suos, Pontifici Maximo Alexandro VIII. obedientiam filialem detulerit Elephantes bis mille alere dicitur, ad prælia doctos.

10. *Malacensis Chersonesus Aurea* dicta, finitima est Siamensibus; Metropolis ejus *Malaca*, à Lusitanis expugnata, Anno 1511. sed his adempta ab Hollandis, Anno 1641. multa magnaq; miracula ibi operatus est S. Franciscus

 Xave-

Xaverius Indiarum Apoſtolus; ſexcenta intra paucos menſes numeravit Epiſcopi Vicarius. Defunctus etiam non deſiit eſſe beneficus; nam corpus ejus *Malacam* delatum à Sanciano Inſula, ſæviſſimam peſtem illicò extinxit, ac veluti tot mortuos ſuſcitavit, quot vivos ſervavit. Nomen *Aureæ* obtinuit ea Peniſula, tum ab auri fodinis, quibus abundat, tum à perpetuo verè, & negotiatorum ex tota Aſia concurſu.

11. *Camboja* Regnum, Siamenſi conterminum, incolas habet benè moratos, ſed Machometi impio devotos. Homicidia, furta, adulteria ibi nulla; plebeij una contenti ſunt uxore.

12. *Tunquinum* & *Cocincina* Provinciæ, fuerunt Imperii Chinenſis, ſed jam (excuſſo jugo) Regna ſunt; cum ea tamen conditione, ut quovis triennio congruis muneribus Imperatorem colant Sinenſem. In *Cocincinam* illatum ſemen Evangelii Anno 1614. inſignes

gnes fructus tulit; quos etiam persecutionis bruma non decoxit. Anno 1663 & sequenti, non pauci sangvine proprio purpurati, Cœlum sunt ingressi.

13. In Regno *Tunquin* insonuit Tuba Evangelii primùm Anno 1626. tantum què valuit in animis indigenarum: ut ad annum 1639. ferè 100. millia ad Christum transierint, eiquè mirâ constantiâ adhæserint, sæpiùs proscriptis Evangelii Prædicatoribus. Singularis est in hac gente propensio ad pietatem & alias virtutes, præsertim Castimoniæ studium.

14. *China* seu *Imperium Sinense*, grandè quoddam est compendium totius Asiæ, & feræ Orbis terrarum præsertim hâc ætate, quâ Tartariam quoquè complectitur, & jam magna ex parte Christianum est. *China* ipsa ultrà 600. milliaria Germanica à Regno *Siam* & *Tunquin* protenditur usquè ad Oceanum, latitudine fere pari,

ſeparat illam à Tartaria portentoſus murus totidem milliarium, 60. pedes altus, 15. latus; qui per montes valles, prærupta, & vaſta flumina, ab Oriente in Occidentem æquabili tractu excurrit. Centena Millia præſidiariorum aſſiſtebant perpetuo eidem muro, ad arcendos Tartaros, nihilominus hi non violentâ invaſione, ſed ultronea invitatione ad compeſcendos Sinarum Imperatori rebelles quoſdam, occupârunt Imperium Sinenſe circa annum 1640. Domitis enim rebellibus, laboris ſui non aliud admiſerunt præmium, quàm ipſum Imperium, quòd etiamnum poſſident. Unde potentiſſimus in Orbe Terrarum nunc eſt Imperator Sinenſis cum etiam Tartariæ magnæ, in qua inter alia, Catayæ Regnum ampliſſimum, dominetur. Rei Chriſtianæ commodior eſt Tartarorum gubernatio; & jam modernus imperator edictô publicô, quod per annos 100. Impetrari non poterat,

copiam

copiam fecit prædicandi & suscipiendi Evangelium admissis etiam Episcopis duobus, quorum unus in Regia Pekinensi, alter in Nauchinensi residet. Fidelium centena millia numerantur; populi autem in Sinis tanta est frequentia, ut perpetuæ nundinæ videantur; tanta Urbium, Civitatum, Castellorum &c. copia, ut totum Regnum Urbis unius frequentissimæ, pulcherrimæ, ordinatissimæ, & cultissimæ speciem præferat, & jure ipsi applicetur, quod de Roma olim cecinit Propertius.

Omnia Sinensi cedant miracula terræ:
Natura hic posuit quidquid in orbe fuit.

15. *Asiam* deniquè commendant plurimæ amplissimæ & feracissimæ auri & argenti, gemmarum, aromatum, &c. Insulæ. Præcipuæ sunt *Ceyla*, deliciæ Orientis, ubi perpetuò florent simulquè fructus maturos gestant arbores. *Summatra*, in qua elephantes procerissimi. *Borneo*, vastissima, abun-

dans thure, masliche, camphora, adamantum & auri fodinis. *Java* major & minor cum Insulis Molucensibus aromatum, præsertim piperis, & cariophilorum feracissimis. *Celebes*, *Macassar*, *Manara*, margaritarum piscatu celebris; *Amboinum*, *Banda*, *Maldivæ* & *Philippinæ Insulæ*: quarum postremas occuparunt Hispani, Anno 1546. & à Philippo II. Rege Hispaniæ denominârunt, Sedes Proregis est *Manila* Urbs. Sinis vicinæ, & subjectæ sunt Insulæ majores *Haynan* & *Formosa*; minores, *Sancianum* morte & sepulchrô Sancti Francisci Xaverii Indiarum Apostoli celebrata, & *Macaum* insigni Lusitanorum emporio, famosissimum Austrum versùs jacet *Nova Gvinea* & *nova Hollandia*.

16. *Japonia*; omnium Insularum in tractu Oceani Chinensis nobilissima est Italiam aliquanto amplitudine excedit, á Lusitanis circa Annū 1542. detecta, dividitur in Provincias 98. quarum

rum Domini, Principes & Reges, unum venerantur imperatorem, cujus Sedes Urbs *Meacum* est. Ingeniô vivacî & acuto sunt Japones, moribus culti, & armorum studiosissimi. *Xacam & Amidam* venerantur Deos, quorum ministri Bonzij dicuntur, eorumquè potissima prædicatio in fanis & scholis est: *Omnia sub Cælo esse nihil.* Primus Evangelii Christi Præco in Japonia insonuit S. Franciscus Xaverius Anno 1549: instituitquè Ecclesiam zelosissimis Confessoribus, & fortissimis Martyribus inclytam. Non est alia Regio in toto Oriente & Occidente novi Orbis, in qua CHRisti Fideles, tam graves diuturnasquè persecutiones pari fortitudine & constantiâ tolerârint in hanc usquè diem ab an: 1587. inauditorum præteritis sæculis tormentorum Victores. Ultra Japoniam Septemtrionem versus, jacet Regnum *Jendo*, ferocissimis populis habitatum.

CAPUT IV.

De Europa.

1. *EUropa*, Tertia aliàs pars Orbis terræ, ab *Europa* Filiæ *Agenoris* Regis *Phænicum*, sic dicta, cultissima, & tota ferè Christiana; incipit à Tanai, vel Hellesponto, & definit in Atlanticum fretum. Regna ejus, & præcipuas Provincias, per alphabetum breviter attingo.

2. *Anglia* seu *Britannia major*, Regnum est mari undiquè cinctum, fertilitate soli commendatissimum. Vellus habet aureum, ex lana siquidem quotannis sesquimillionem colligit, ex commerciis autem ante motus Batavicos, 12. milliones annis singulis reportabat. Civitates in ea sunt 325. quarum Metropolis *Londinum*. Provinciæ in illa celebriores: *Vallia*, *Dembarcia*, *Povisia*, *Venedotia*, *Normbria*, *Eastanglia*, *Vestsexia*, *Cornuallia*, *Eastsexia*.

Toti

Toti Angliæ tribuit *Boterus* hominum milliones tres. *Bangora* olim Cænobium, Monachos 1200. alebat. In variis Emporiis naves 1000. commercij causa versantur; laudatissimum est *Cornuvalliæ* stannum; asini non sunt in tota Anglia, nec lupi, præter eos qui in Catholicos sæviunt. Londini supra Tamesim vastum fluvium (qui immotus stetit, dum odiô Fidei Catholicæ suspenderetur Edmundus Campianus è Societate JESU) Pons est totius Europæ præstantissimus, longus 330. passus, & utrinquè magnificis ædibus adeò exornatus, ut vicus potiùs, quam pons videatur. Vinum non habet, rebus cæteris abundans; Fidem florentem in hoc Regno succidit, ac penè extirpavit Henricus VIII ex defensore factus eversor Fidei, inde crudeli laniena sævitum in Orthodoxos, nec parsum summis Viris, Joanni Fischero, & alijs Episcopis, Thomæ Moro Cancellario Regni, & innumeris Re-

ligiosis

ligiesis. Horum cùm sangvinem gustasset, etiam Regium sitiit bibitquè Anglia.

Aragonia, vide titul: Hispania.

3. *Austria*, dividitur in Superiorem ac inferiorem, frumenti & vini copiâ fertilissimum agrum habet, non minùs alijs vitæ necessariis instructa.

4. *Inferioris* Metropolis *Vienna* est, adversùm Fidei Christianæ hostes munitissimum. Propugnaculum *Superioris Austriæ* Metropolis est *Linzium*, Plura oppida habet utraquè & insignes Arces, atquè Dynastias quibus magna procerum multitudo dominatur. Danubius tam Superiorem quàm Inferiorem medius intersecat; jam autem alteram ab altera Anasus dividit. Ex ejus antiquis Marchionibus Sanctus Leopoldus Divorum honore celebratur.

4. *Bavaria*, olim multò amplior, atquè magnis Regnis par, cujus quippè particulæ, amplissimæ Provinciæ erant

erant *Austria*, *Styria*, *Carinthia*, &c. cum *Agilolfingi*, *Gvelphiquè* Principes dominarentur; sed sensum aliæ ac aliæ sub diversis Principibus dissociatæ sunt, & sub Henrico Leone etiam Austria libera facta est.

5. *Belgium* (seu *inferior Germania*,) frequentissima commerciis Provincia, intra spatium milliarium Germanicorum ducentorum quinquaginta, numerat Urbes 208. oppida 150. pagos circiter sexaginta & tria millia totaq; Flandria videtur una Urbs continua. Ex 17. *Belgii* Provincijs, septem se in libertatem asseruerunt: *Hollandia*, *Zelandia*, *Zulphania*, *Frisia*, *Ultraiectum*, *Transitalania*, & *Groninga*, (quæ dicuntur *Belgium Fœderatum*) & pars *Geldrinæ*. Hispanis mansierunt *Brabantia*, *Flandria*, *Ducatus Limburgensis*, & *Lucenburgensis*, *Comitatus Namurci*, *Hannoniæ Artesiæ* & pars *Geldriæ*, Scissionem hanc fecit, non tam crudelitas, (ut ajunt) Ducis Albani,

quàm

quàm insolentia Evangelij Lutherani & Calviniani. Olim in Belgio nullus mendicus, nullum vitium *Buccelinus in nucleto Hist.*

6. *Bohemiæ Regnum* fertilissimum omnino, cui nec aurum, nec argentum, sed nec omnis generis gemmas Conditor naturæ DEUS deesse voluit. Conversa primùm ad Christi Fidem est Bohemia per Sanctos Cyrillum & Methodium, & postea per S. Adalbertum Pragensem Archiepisc: ita reformata, ut Apostolum eundem & Principem Tutelarem meritò veneretur. Regni Metropolis *Praga*, opportunissimo loco sita, verè Civitas Regia, inter præcipuas totius Germaniæ spectanda.

7. *Daniæ Regnum*, ad quod per fretum *Sund* in mare Balticum, & Provincias *Daniæ*, Jutiam, Zelandiam, Fioniam, & Scaniam &c. fit ingressus, (non sine vectigali ab omnibus onerarijs) Pulcherrima in hoc Regno Insularum

arum est *Zelandia*, 13. hodie monstrat Urbes amplitudine spectandas, elegantiâ decoras, & munitione robustas, atquè inter has Hafniam Metropolim æque elegantem, munitam, & opulentam *Jutia* (aliàs *Norvegia* & Cimbrica Chersonesus) veterum *Cimbrorum* Patria est; qui maris exundatione pulsi sedibus, Italiam innundârunt, eamq; primùm *Romano* sangvine largè tinxerunt, mox suo. Ducenta enim & ampliùs eorum millia concidit *C. Marius*, Romamquè ingenti trepidatione, & periculo liberavit. Maxima hic mense Januario est captura talpæ, seu *stokwisz*, qui piscis est de genere *Asellorum*, frigore duratur, & in varias Regiones deportatur, sarmentis, seu assulis ligneis non melior nisi scitè paretur. Equos alit Dania generosos, & Catellos Melitenses admodùm delicatos. Bonum 50. millia quotannis in Germaniam mittit. In monte *Alberg* monumenta Gigantum visuntur.

Helca

Helca & *Hecla* ignivomîs montibûs claret: piſcis ingens *Nabual* ibi capitur, longus 40. ulnas, qui in fronte cornu habet, 7. cubitos longum medeturquè venenis.

8. *Franconia*, olim hujus gentis gloria, magna inter Germanos auctoritas & antiquitas. Proprios olim Duces habuit, eoſquè potentiſſimos, quos inter *Goſbertus* à Sancto *Kiliano*, primus ad Chriſtiana Sacra perductus eſt. E Ducibus Franconiæ lectiſſimi non pauci Imperatores creati, ſumma prudentiâ & æquitate Orbis Imperium adminiſtrârunt. E quibus *Conradus I.* An. Chriſti 912. *Conradus II.* cognomento *Salicus*, anno 1025. & *Henricus III.* anno 1040. egregiorum Principum partes ſtrenuè impleverunt. Abundat Franconia rerum omnium copiâ vini ac frumenti ditiſſima alitquè magnam & egregiam Nobilitatem. Eam mediam amæniſſimus fluvius *Mænus*, interſecat: redduntquè plures alij

amnes

mnes, & fecundissimam & gratissimam, habitam cæteroquin pro medulla Germaniarum.

9. *Gallia*, commendatissima ab Incolarum comitate, fide ergà Reges suos & amore, numero quoquè ingenti. Nam Henrico II. regnante, ad 15. milliones ascenderunt. Sola *Lutetiá Parisiorum* circiter 900. Civium millia censet. *Ricciolus*, *Galliæ* absquè *Lotaringia*, *Alsatia*, *Artesia*, atquè *Ruscionensi* tractu 20. milliones hominum tribuit. Civitates numerantur 865. Archiepiscopatus 18. Episcopatus 111. Reditus Ecclesiæ Gallicanæ ad 104. milliones extendit *Ricciolus*. Galliam deinde commendant eximia in Sedem Apostolicam officia, Cleri eruditio, Universitas Parisiensis, Monarchiæ à 1200. annis constans duratio, *Lutetia* ipsa non tam Urbs, quàm Orbis Compendium; Religiosarum Familiarum Origenes *Cisterciensis*, *Præmonstratensis*, *Carthusianæ S. Antonii*

Sanctis-

Sanctissimæ Trinitatis, seu Redemptionis Captivorum, & Soc. JESU.

Regum Galliæ prærogativæ sunt, 1mò. Quod Chrismate cælitus allato ad S. Remigium, unguntur in Reges. 2dò. Solo tactu scrofulas seu strumas curant, 3tiò. Auriflammam seu Crucem rutilantem, quæ Rhemis asservatur, & stemma Liliorum divinitùs acceperunt, 4tò. Ipso Inaugurationis suæ die sub utraquè specie communicant. 5to. Non solum in Manibus, & humeris ut cæteri Reges, sed etiam in capite unguntur. 6tò. Primogeniti Ecclesiæ, & Christianissimi vocantur. Regi assistunt 12. Optimates, dicti *Pares Franciæ*, quòd pari inter se sint dignitate; nimirum sex Ecclesiastici, & sex Laici, à Carolo magno instituti. Regis Primogenitus *Delphinus* vocatur à Provincia Delphinatûs, quæ eâ conditione Regibus Galliæ donata est, ut ab illa denominaretur Primogenitus Regis. Parlamenti Parisiensis, quòd o-

cto à Rege Deputatis constat, præcipua est authoritas, non raro ipsis Regibus gravis. *Tolosæ* in cœmeterio FF. Franciscanorum, cadavera non putrescunt. *Avenione*, septies septem notanda feruntur: 7. Urbis Portæ, 7. Xenodochia, 7 Urbis Parœciæ, 7. Religiosorum Conventus, 7. Collegia, 7. Palatia. *Metis*, tam firma domorum sunt tecta, ut tormenta per ea, vehi possint. *Carnoti*, antiquissima colitur Imago B. V. prodigiis clara, quàm multò ante Christum natum *Druidæ* veteres consecrârunt Virgini Pariturae, *Lugdunum* celebre est Arâ illâ, ad quam à *Caligula* Cæsare certamen institutum Græcæ Latinæquè facundiæ, quo victi scripta sua, loco spongiæ, lingvâ propriâ delere debebant; aliàs ferulis castigabantur, vel *Rhodano* mergebantur. In Ponte *Aurelianensi*, Statuam equestrem habuit *Joanna Darcia*, puella pastoria, quæ *Anglis* totà fere Galliâ subacta insolescentibus, &

in Ci-

in Civitate Aurelianensi Regem obsidentibus divinitùs jussa militem profitcri, per gradus militiæ, ad ducendos ascendit exercitus, Anglos variis cladibus fregit, & Aureliam obsidione liberavit, Puer pastoritius supra Rhodanum fluvium rapacissimum, sumptuosissimum lapideum pontem struxit.

10. *Germania*, seu *Imperium Romano Germanicum*, cultissimarum Regionum amplitudine, Principum copiâ ac potentiâ, Cleri divitiis, militum fortitudine artificum industriâ, soli ubertate celeberrimum. Sæculo postChristum Dominum iomò Romanum Imperium pervenit ad Germanos. delatâ à Joanne 12. Imperiali Corona Ottoni I. Regi Germaniæ, de stirpe Ducum Saxoniæ: *Gregorius* verò V. Ottonis III. Imperat: ex Sorore Nepos, Apostolicâ Constitutione sanxit, ut jus eligendi Imperatorem deinceps esset apud Principes Germaniæ. Nè

verò mul-

verô multitudo Electorum pareret confusionem & turbas: ad septem Viros redacta est ea potestas, scilicet *Moguntinum, Coloniensem, & Treverensem, Archiepiscopos; Regem Bohemiæ, Saxoniæ Ducem, Marchionem Brandeburgicum, & Palatinum Rheni.* Quibus deinde accessit *Dux Bavariæ*, & his annis *Dux Hannoveriensis* quorum ea est amplitudo ditionum & potentia, ut non minimis Regibus sint pares, & merito à Regibus Fratrum nomine honorentur, ab omnibus Regali titulô *Serenissimi.* Præter hos ornant Germaniam complures, alij tam Spirituales, [Episcopi & Abbates] quam sæculares, *Sacri Romani Imperii Principes:* qui honor subinde Imperatorum favore extenditur ad extraneos etiam. Principum Numerosam Coronam sequuntur sexaginta S. R. Imperii Comites & Barones; 63. insignes & liberæ Civitates Imperiales, Nobilium ingens copia, inter quos illi eximii, qui di-

cuntur *Immediata Imperii Nobilitas*, parique Comitibus immunitate gaudent. In super Ordinum Militarium Supremi Magistri duo.

11. Academiis compluribus floret *Germania*, quarum præcipuæ sunt *Viennensis, Pragensis, Coloniensis, Lovaniensis, Moguntina Leodiensis, Lipsiensis, Basileensis, Trevirensis, Olomucensis, Friburgensis, Argentoratensis, Dilingana, Ingolstadiensis, Herbipoliensis, Francofurtensis ad Oderam.*

12. Inter Urbes Germaniæ Superioris, fertur *Vienna* munitissima, *Ulma* ditissima, *Augusta* elegantissima, *Praga* maxima, *Francofordia* ad Mænum emporiô nobilissima, *Norimbergia* artificum solertiâ, *Treviri* vetustate insignes, *Colonia Agrippina* pro Germaniæ Roma habetur, tum ob multitudinem Civium, tum ob amplitudinem Mænium, 83. Turribus munitorum; Ædificiorum splendorem, Templorum multitudinem, Sacrorum Lipsanorum copiam

piam, (præſertim *Sanctorum trium Regum*, & *undecim millium Virginum*) & immunitatem ab hæreſi longè latèquè circumfuſa, undè & Sanctæ Nomen meritò obtinuit. Templa numerantur ibi tot, quot dies anni. Diœceſis Colonienſis ſub Sigismundo Cæſare, habuit Parecias 1760. Monaſteria 350. Sacerdotes 17000.

13. Pontes in Germania celebriores ſunt *Ratisbonenſis*, ſupra Danubium ingentis operis, *Miſnenſis*, ferè penſilis, *Baſileenſis* ſupra Rhenum marmoreus, *Pragenſis* lapideus ſupra Moldavam ulnarum 872.

14. Turres famoſæ ſunt: *Viennenſis* ad Baſilicam Sancti Stephani, pedum 434½, cum dimidio; *Heldesbemienſis* ad Eccleſiam Cathedralem aurô foliô tecta; *Pragenſis* inſigni horologiô inſtructa; *Monaſterienſis* ad Eccleſiam S. Lamberti, è qua Turri pendet è cavea Rex Anabaptiſtarum obſidione captus.

 15. Divi-

15 Divisit *Germaniam*, universam *Carolus Magnus*, in Superiorem & Inferiorem: Superiori dedit *Helvetiam*, *Alsatiam*, *Sveviam*. *Ducatum Vittenbergensem*, *Bavariam*, *Franconiam*, *Palatinatum Rheni*, *Bohemiam*, *Moraviam*, *Austriam*, *Styriam*, *Carinthiam*, *Carnioliam*. *Tyrolim* Inferiori attribuit *Belgicas omnes* 17. *Provicias*, *Episcopatum Leodiensem*, *Lotharingiam*, *Juliam*, *Cliviam*, *Vestphaliam*, *Hassiam*, *Thuringiam*, *Saxoniam Misniam*, *Lusatiam*, *Silesiam*, *Marchiam*, *Brandeburgicam*, *Pomeraniam*. *Ducatum Mecklebourgensem*; & *Holsatiam* præter *Archiepiscopatus*, *Moguntinum*, *Coloniensem*, *Trevirensem*. Hodie Germaniæ Inferioris nomine ferè solum *Belgium* venit. Germaniæ Universæ 20. circiter hominum milliones, tribuunt periti.

16. *Helvetia*, Provinciarum Germaniæ olim munitissima, felicissima, liberrima, cujus amicitiam Regum maximi & amplissimæ Respublicæ certatim exa-

tim exa-

tim exambiunt, quin & auri vi maxima mercatur, sola tempestatum & fluctuum Germaniæ velut è portu munitissimo spectatrix. Ipsi originem debet præcipua totius Germaniæ Nobilitas, majori ex parte illic primùm orta, & commorata, adeò deinde latè diffusa, ut Helvetiæ montes Romanæ Nobilitatis asylum, Germaniæ incunabula appellentur.

17. *Hispania* ultima terrarum *Europæ*, *Africam* versùs & *Americam*, olim *Iberia*, specialem habet gloriam, imò. quod ejus Rex *Catholici* elogiò honoretur; 2. quòd in ejusdem ditione sol nunquam occidat & juxta dictum Regis Persarum, solem habeat pro galero; 3. nullus unquam Monarcharum tam amplam habuit ditionem nemo tam feliciter gubernavit, 4. Hispania, dum arma longè latèquè circumfert: ipsa à multo iam tempore in pace est, in confinibus Galliæ inquietatur. 5. In omnibus quatuor Orbis

partibus latè dominatur. 6. In America non minùs Apostolatum, quàm mercatum exercet. In solo Occidente supra septuaginta millia Templorum ab Hispaniæ Regibus erecta, scribit Lohnerus in Biblioth. tit. Templũ, à solo Jacobo Rege in Hispania 2. millia, templorum erecta. 7. Elogium datum olim *Hiberniæ*, quod sit *Patria Sanctorum*, jam occupavit Hispania.

18. Dividebatur olim in Regna complura, ut *Legionis*, *Castellæ Veteris*, & *Novæ Aragoniæ*, *Portugalliæ*, seu *Lusitaniæ*, *Navarræ*, *Granatæ*, *Valentiæ*, *Toleti*, *Gallecia*, *Algarbionum Catalauniæ*, *Asturiæ*, *Majoricæ*, *Minoricæ* & *Cordubæ*, quæ jam in unam Monarchiam coaluerunt, exceptâ Lusitaniâ.

19. In America præter multas amplissimas Insulas, tantum terrarum pertinet ad Hispaniam, ut meritò Novus Orbis, ille tractus dicatur. Illud valdè mirum, quomodo natio non adeò

popu-

populosa suffecerit tot populis subigendis, & in Officio continendis. Nam *Boterus & Nicolosius*, vix decem milliones hominum ipsi tribuunt: è quibus centum septuaginta novem millia sunt Religiosi & Ecclesiastici. *Madriti* censentur hominum centum quinquaginta millia *Granata* in ambitu suo mille circiter turribus eminet. *Hispali* Magnificentissimum Beatissimæ Virginis Templum, in reditus annuos habet 120. millia aureorum quibus aluntur Ecclesiastici 400. *Archiepiscopus Toletanus* annuum proventum dicitur habere ducenta millia aureorum. *Hispalensis*, centum millia aureorum. *Valentiæ* asservatur Calix Cœnæ Dominicæ.

20. Jactat Hispania tria mirabilia; Civitatem igne circum datam, *Madritum* scilicet cujus muri è silicibus constructi. 2. Pontem, supra quem decem millia pecorum pascuntur: quia fluvius *Guadiana* tot milliaribus infra terrā

fluit, ac tandem erumpit iterum 3. Fluvium supra pontem manantem, scilicet aquæductum copiosum *Segobiæ*.

Hollandia vide tit: *Belgium*, seu *Inferior Germania*.

21. *Hibernia*, vicina Agliæ Insulæ, tam multos verâ & vivâ Fidei eximiâ pietate, virtute mirâ præstantes habuit Viros, ut *Sanctorum Patria* diceretur. Nullum in Hiberniæ Regno olim percelebri, reperitur animal noxium & venenatum, nec araneus quidem; aut rana, & aliundè illatum, illico moritur. Vaccæ ibi lac non dant, nisi præsente vitulo, aut ejus simulacro. In Insulis *Arram*, corpora sub dio jacent incorrupta. Fons est quô loti canescunt. Insula est in lacu, propè antrum Sancti Patricii, in qua ægri mori non possunt, nisi deferantur ad illud littus.

22. *Italia*, Florentissima Europæ pars, longitudinis ducenta circiter magna milliaria Germanica habet, latitudinis minimè triginta duo milliaria

Ælianus

Ælianus olim numeravit in ea Urbes 1166. inter quas *Sybaris*, quæ trecenta armatorum hominum millia eduxit contra *Crotoniatas*, teste *Diodoro* & *Strabone*, seu jam vix nomen superest. Undecimo Christi Domini sæculo *Guido* de Italiæ Urbibus numeravit Civitates vastiores 700. hoc demum sæculo *Ricciolus* 434 quarum 300. sunt Episcopales. In his & tota Italia numeravit *Boterus* novem circiter milliones hominum; *Sabellicus* vix septem, *Ricciolus* in sua Geographia exclamat: *O stupendum humanæ mortalitatis vicissitudinem ducentorum olim millionum Italiam, nunc totam ad eum numerum redactam esse, quem sola Roma sub Augusto implevit.*

23. Cœterum defectus hominum Urbiumquè numero, abundè compensantur prærogativarum excessu, quæ ex elevata in *PETRI* Sedem Urbe, in universam derivantur Regionem. *Fo* *enim gloriæ provectam videmus ut effe-*

ſta Gens Sancta, Populus electus, Civitas Sacerdotalis & Regia, latius præſideat Religione divinâ quàm olim dominatione terrenâ. Licet enim multis aucta victoriis jus Imperii ſui terra mariq; protulerit, minus tamen eſt, quòd ei labor bellicus ſubdidit, quam, quod pax Chriſtiana ſubjecit, ut notavit magnus LEO.

24. Ex Urbibus *Italiæ*, vulgo dicitur *Roma* Sancta, *Neapolis* Nobilis, *Venetiæ* Opulentæ, *Genua* ſuperba Ædificiorum ſplendore; *Mediolanum* amplum, *Bononia* Fertilis, *Ravenna* Vetuſta, *Padva* Docta, *Florentia* Pulchra, *Loretum* Floridum, à Sancta *Æde Nazarena*, in qua *Radix Jeſſe* flore Divinô effloruit.

25. *Sancta eſt Roma*, Officio Sanctiſſimô *Vicarii CHRISTI*, Sanctorum Apoſtolorum, & aliorum præcipuorum Sanctorum Corporibus, depoſitis variis alijs Sacris reliquiis, innumerabilium Martyrum Sangvine, Eccleſia-

rum

rum & Religiosorum multitudine, Constitutionum denique, quæ pro universa Ecclesia, in materia Fidei, & morum inde emanant, Sanctitate.

26. *Nobilis est Neapolis*, tum Ædificiorum structurâ, tum Nobilium copiâ. In Regno Neapolitano quadraginta quatuor Duces & Principes, quadraginta Marchiones, quinquaginta quatuor Comites, 1400. Barones numerantur. Sed hanc Nobilium copiam obscurat aliquantum copia lusorum? Siquidem annuum vectigal à solis chartis lusoriis imporat 1530. aureos. Totius Regni proventus annuus, ad viginti tres milliones; & quingenta millia aureorum ascendit. Delicijs *Campaniæ*, nè dissolvantur Neapolitani, coërcet ignivomus *Vesuvius*, *Vesuvio* frigidam Sangvis Sancti Januarii Martyris affundit. Archiepiscopos habet viginti, Episcopos ducentos & septem,

27. *Vene-*

27. *Venetam* Liberrimam Rempublicam, non opes tantùm commendant, sed etiam mira Urbis structura, magno milliari avulsæ à continente, Canalibus 466. in Insulas 60. distinguitur, & pontibus conjungitur 400. In Templo Primario Sancti Marci Turris ad pedes Geometricos 250. in altum ascendit, Pavimentum speciosissimô marmore stratum, & armamentarium visendum cum eximia Cardinalis *Bessarionis* Bibliotheca habet.

28. *Genua* sic Ædificiis superbit, ut in platea, quæ nova dicitur, nulla sit domus in qua non possit Rex vel potentissimus quisquè Princeps hospitari pro dignitate. Similibus non paucis Palatiis etiam Suburbia gloriantur.

29. *Mediolani* amplitudinem, Arx ferê totius Orbis munitissima spectabiliorem facit, sed magis rara Eminentissimi Cardinalis, & Archiepiscopi Mediolanensis, Sancti Caroli *Boromæi* Sanctitas.

30. In *Italia* laudatur marmor *Ligustricum*, cristallus *Veneta*, equi *Neapolitani*, vinum *Setinense*, Falernum, Albanum, Massicanum, &c.

31 In Italia Dominia, imò. *Pontificis Romani*, ad quem ea pertinet pars Italiæ, quæ *Status Ecclesiasticus* dicitur, in quo sunt: imo. *Latium* seu Territorium Romanum, in quo caput Orbis *Roma*, *Tusculum*, *Alba*, *Trivoli*, *Ostia*, *Tiberina*. 2do. *Patrimonium Sancti Petri*: in quo *Viterbium*, *Civitas Vechia*, olim *Centum-Cellæ*, *Perusia*, *Perusia*, *Orvietum* Ducatus *Castro Braccianum* &c. 3tio. Ducatus *Spoletanus* *Nuceria*, *Eugubium*, *Fulginium*, *Assisium*, *Interamnia*, *Narnia*, *Mons Falconis*. 4to. Ducatus *Urbina* in quo *Urbinum*, *Fanum* *Pisaurum*, *Senegalia*, &c. 5to. *Marchia*, in qua *Ancona*, *Macerasa* *Loretum*, *Recanetum*. *Fabrianum*, &c. *Portus Anconæ* tam celebris est, ut proverbio locum dederit: *Unus Petrus in Roma, una Turris in Cremona*, *unus*

Portus in Ancona. 6to. *Romaniola* olim *Flaminia*, in qua *Ravenna*, *Ariminum*, *Forum Livii*, *Imola &c.* 7mo. *Territorium Bononiense.* 8vo. *Ducatus Ferrariensis*

Habet præterea Pontifex Romanus in Regno Neapolitano *Beneventum*, in Gallia Ducatum *Arvenionensem &c.* 2do. Regis Hispaniæ erat Regnum Neapolitanum Ducatus Mediolanensis, & quædam loca munita in *Tuscia*, & in statu *Genuensi*. Sed regnum dictum, proprio nunc Regi Carolo, reliqua dominia variis parent. 3tio. Reipublicæ Venetæ, est *Status Venetus*, *Marca Trevisana*, *Istria*, *Forum Julium* & pars *Lombardiæ*. 4to. Magni Ducis Hetruriæ est Ducatus *Florentinus*, cum Territorio *Pisano & Senensi*. 5tò. Ducis Sabaudiæ, præter Sabaudiam est *Pedemontium*. 6to. Genuensis Reipublicæ, præter *Liguriam*, *est Corsica Insula*. Reliqua possidet Dux Parmensis, Mantuanus, Mutinensis, Mi-

randu-

randulanus, Archiduces Auſtriæ; in *Iſtria & Foro Julio;* Reſpublica Lucenſis, & Helvetica.

32. Italia univerſa numerat Archiepiſcopos cum Epiſcopis trecentos, Academias viginti: *Romanam Patavinam, Bolonicam, Ferrarienſem, Pervanam, Neapolitanam, Salernitanam, Piſanam, Mediolanenſem, Senenſem, Bononienſem, Turinenſem, Peruſinam, Florentinam, Maceratenſem, Mantuanam, Parmenſem, Meſſanenſem, Catanenſem, Calaritanam*

Lithvaniæ Magnus Ducatus, vide tit: *Polonia.*

33. *Luſitaniæ* Regnum, ſeu *Portugalliæ*, proprium Regem nactum eſt, circa Annum Domini 1100. Alphonſum I. ex Comite *Lotharingiæ*, & Filia Regis *Caſtellæ* natum. Suas in Europa anguſtias, ſtudiô dilatandæ Religionis Sanctæ Catholicæ ampliavit vaſtiſſimè, in Indiis Occidentalibus (ubi ampliſſimam poſſidet *Braſiliam in Ameri-*

merica) ubi complures easquè opulentas numerat Provincias, præter v[illegible]as Insulas in Oceano, & emporia in Africa. Habet Archiepiscopos tres, Episcopos 13. Academias tres: *Conimbricensem*, *Emborensem*, *atq;* *Lisbonensem*, *seu* *Ulyssiponensem*: 5 Duces, 30. Comites, 7. Marchiones.

34. *Moschovia* continet quatuor Regna, scilicet *Casaniæ*, *Astraconiæ*, *Bulgariæ*, *Sibiriæ*, Viginti quatuor Ducatus, inter quos eminent: *Novogrodia*, *Velodimiria*, *Rezanum*, *Smolenscum* (cujus Metropolis insigni mœnium crassitie gloriatur) & *Kiiovia* ubi Græca Academia & ingentes subterraneæ cryptæ, Monachorumquè copia. Duo Principatus, 15. Dominationes & Regiones 4. quæ jam ad confinia Tartarosinensis Imperii excurrunt, jam ad mare album Orientale Caspium & ad Pontum Euxinum terminantur. Famosissimus in Moschovia est Portus *Archangeli* & Fortalitium *Peterburgense*, pelliumquè

umquè præstantissimarum ingens copia, præsertim zebellinarum. Latitudo hujus Imperii est milliarium 450. longitudo 800.

35. *Palestina*, seu Terra Sancta, nobilissima *Syriæ* Regio est, aliàs *Chananæa*, seu Terra *Chanaan* dict. à *Chanaan* filio *Cham* filij *Noe*. DEI jussu & potentia subegit eam *Josue* Regibus 31. occisis divisitquè 12. Tribubus Filiorum Israel. Longitudo ejus ab Aquilonari Civitate *Dan*, ad radices montis Libani sita; meridiem versùs, usquè ad *Bersabee* Civitatem vix excedit milliaria sexaginta septem, quæ singula unius horæ itinere confici possunt. Latitudo ab Occidente, & mari Mediterraneo in Orientem usquè ad Jordanem fluvium non excurrit ultra triginta milliaria Germanica & Polonica; sed intra tantas terminorum angustias infinitum continebat populum.

36. Idonei Authores apud Patrem Nicolaum Lancicium Soc: JESU, *Opusc.*

pusc. 180: *n.* 58. tempore Davidis solo-rum Sacerdotum numerant ibi plura, quàm 120. millia. Levitarum autem plus, quàm 600. millia. Quod Regnum Christianum, licet decuplo majus: tot alit CHRISTI Ministros? & tamen Politici queruntur: Regna gravari multitudine Spiritualium, eorumquè nimias esse opes. Sacerdotum & Levitarum illorum longè majores fuisse demonstrat idem Pater Lancicius à *n.* 61. productis 20. speciebus variorum proventuum, jure Divinô ipsis assignatorum. *Non divitiæ Spiritualium, sed avaritia sæcularium, luxus, fraudes, & rapinæ exinaniunt Regna..*

37. Elogium Terræ, *lacte & melle manantis Palestina* sortita est ab ipso Domino DEO, ob singularem Cœli temperiem, optimi àëris salubritatem pecorum, avium, piscium, frumenti vini, olei, sacchari, balsami, ficuum malorum granatorum copiam amœnissimorum, camporum, montium, fluvio-

rum,

rum, nemorum, Urbium, Castellorum, pagorum, hominum frequentiam, omnium denique rerum abundantiam, & præstantiam, ut cum ipso Paradiso in certamen venire potuerit; siquidem illi nec *Lignum Vitæ* defuit, *Crux* nempè *Salvatoris*.

38. At sublimius est Elogium *Terræ Sanctæ*, quòd non solùm Patriarcharum fuerit Colonia Prophetarum Domicilium, & Sanctissimorum Regum Patria, sed Ipsum CARO FACTUM DEUM exceperit Nascentem, aluerit Natum, cum hominibus conversantem portaverit; quod sola Mysteriorum maximorum conscia, Divinis & lachrymis, & sudoribus, & sangvineis fontibus sanctificari promeruerit quod quē vivum velut ulnis portaverat, mortutriduo visceribus suis gestaverit, & rursus vivum mundo restituerit; deniquè Gloriosissimum Triumphatorē Cœli reddiderit, pro ipso Divinum Paracletum receperit, & Apostolorum

prædi-

prædicatione, virtutibus, ac miraculis prima fuerit exculta, & illustrata.

39. Hujus *Palestinæ*, seu *Terræ Sanctæ*, Flos, Gemma & Corona fuit *Hierosolima*, Civitas DEI electa, fundata in Montibus Sanctis, felicissima Cœli soliquè bonitate, Ædificiorum splendore admiranda. Domina Gentium, à rivulo Ægypti, usquè ad fluvium magnum Euphratem; deniquè Divinô Oraculô *Urbs perfecti decoris, Gaudium universæ Terræ. Thren:* 2. Condita primùm fuit à Melchisedech Rege & Sacerdote, postea à Jebusæis occupata, annis ampliùs 800. ab eis possessa, demùm à Davide Rege Israelis expugnata; ab eo Arce munitissima, à Filio ejus Salomone Templo admirandô & opulentissimô, ab aliis Regibus, Palatiis, Turribus ex candido marmore exornata est adeò, ut totius Orbis esset miraculum, teste *Adrichonio in Theatro Terræ Sanctæ*

40. Hoc

40. Hoc ornatu & ſplendore floruit Hieroſolyma annis 400. & ultra habens circuitum quinquaginta ſtadiorum, & per gyrum Urbis foſſam in lapide exciſſam ſexaginta pedum profunditate, latitudine verò 250. in qua commorabantur hominum circiter centum 50. millia. Per impietatem populi occupavit eam, & funditùs evertit *Nabuchodonoſor* Rex *Babylonis*, ita ut Arx *Sion* quaſi ager araretur, & Hieruſalem unus lapidum acervus eſſet; Mons; in quo Templum fuerat, abierit in ſylvam & juxta Sanctum Hieronymum, nec avis volaverit, nec beſtia per eam tranſierit. Poſt 70. annorum deſolationem favente *Cyro Perſarum & Medorum Rege*, Urbs Reſtaurata eſt à *Neemia*, & poſtea à Machabæis & Herode magnificè exornata unâ cum Templo; floruitquè glorioſè, donec in vindictam Divini Sangvinis à *Tito Veſpaſiano* everteretur funditùs, cæſis undecies centenis Judeorū millibus. Tres

solùm integræ relictæ sunt Turres speciosissimæ, ab Herode extructæ, ut monumentum essent perpetuum fortitudinis *Romanorum*, & impietatis *Judeorum*, sed has ipsas post annos sexaginta quinquè, rebellantibus Judæis domitis, diruit *Ælius Adrianus* Imperator, iussitquè locum Civitatis sale aspergi, *Æliam* tamen priori vicinam ædificavit Civitatem, intra ejus mænia includendo montem *Calvariæ & Sepulchrum Domini*. quam *Æliam Capitolinam* vocari voluit. In fronte portæ, quâ *Bethlehem* ibatur suem in marmore sculpsit, ad ignominiam *Judæorum* quibus edictô prohibuit; ne Urbem illam amplùs introirent, aut ex loco aliquo eminentiore aspicerent.

41. Devenit ea postea in potestatem Christianorum, & jam tempore *Constantini Magni* Episcopum habebat *Macarium*, ad quem ejusdem Constantini literæ de extruenda Basilica Magnificentissima in loco Sepulchri Domini-

minici, extant apud *Baronium* A. 326. n. 31. ex *Eusebio*, sublatoquè Æliæ Capitolinæ nomine dicta Hierosolyma, atquè Patriarchali Sede honorata. Sed Anno Christi Domini 636. à Saracenis Ægyptiacis occupata, donec A. 1099. à Christianis, Duce Godefrido *de Bullion* recuperata fuit, feria 6. hora 9na, quâ CHRISTUS Dominus exspiravit. Sed non diuturna fuit Christianis ea felicitas: post octoginta octo annos, nova illa Hierusalem à *Saladino* Ægypti Soldano deditione occupata est. Anno autem Christi Domini 1527. à *Selimo* Turcarum Imperatore subacta est.

42. *Veteris Hierosolymæ loca celebriora fuerunt*: Mons *Sion* seu Mons Domini, & Mons Sanctus, qui cœteris omnibus montibus eminebat in solida rupe fundatus, verticem habuit Insigni planitie amænum in quo *David* sibi Arcem & heroibus, suis Civitatem ædificavit dictam Civitas *David* mœni-

bus,

bus, turribus, & horribilibus præcipitiis munitissimam, solàquè fame subigendam: sed à *Tito Vespasiano* sine ulla sangvinis effusione subacta Judæis territis diffugientibus. In hac Civitate *David*, erat Cœnaculum illud in quo cum Discipulis suis CHRISTUS Dominus ultimam Cænam sumpsit, Sacratissimum Eucharistiæ SACRAMENTUM instituit, post Resurrectionem Discipulis apparuit, & postea Spiritum Sanctum misit. Ibidem erat Domus Annæ & Palatium Caiphæ Pontificum, Domus in qua Beata VIRGO cum Sancto JOANNE post CHRisti mortem habitavit; Sepulchrum Davidis, & aliorum Regum Juda; Tabernaculum Sion pellibus tectum, in quo Arca deposita fuit, ante Templum constructū; Torcularia Regis ad exprimendum vinum Regium, &c.

43. Civitas inferior, quæ ingenti voragine à superiore Civitate *David* dividebatur. In Scriptura Sacra passim

appellata

appellata *Filia Sion*, occupabat medium totius Urbis; nam à meridie habebat Civitatem *David*, à Septemtrione Civitatem secundam, & novam de quibus infra. In ea Civitate videbatur primò. 1mo. Mons *Moria*, in quo Abraham filium suum *Isaac* immolare jussus erat. 2do. Templum *Salomonis* in eodem Monte constructum, operâ 153. millium hominum. 3tio. Domus *Saltus Libani*, cum amænissimis Viridariis, fontibus, piscinis, à Salomone constructa. 4to. *Piscina probatica*, in qua victimæ litandæ lavabātur, & ægri ad commotionem aquæ ab Angelo sanabantur; pro quorum commoditate porticus quinquè habebat opportunas. 5to. Palatium *Salomonis* sumptuosissimum & propè illud Palatium Reginæ, Filiæ *Pharaonis*. 6to. Palatium Machabæorum loco excelso. 7mo. Palatium seu Prætorium Pilati, aliorumquè Præsidum Romanorum in loco ita eminente situm, ut viginti

octo gradibus marmoreis ad illud a-
scenderetur, per quos cum CHRI-
STUS Dominus in Passione sua bis ascē-
derit descenderitquè & partē etiā aliquā
Sangvine suo post flagellationem, &
spineam coronationem tinxerit, (quæ
nunc cancellis est inclusa) Romam
translati sunt, & propè Basilicam San-
cti Joannis Lateranensis constituti;
magna piorum devotione flexîs geni-
bûs ascenduntur, atquè Scala Sancta
appellantur. Huic Palatio contiguus
est Xystus, seu ambulacrum lapideum,
præaltis columnis impositum, per mo-
dum pontis, per quod ad arcem An-
toniam erat transitus ex Prætorio
Ex hoc Xysto solebat Præses alloqu
populum infra collectum, & Pilatu
monstravit CHRISTUM dirissimè fla
gellatum: *Ecce HOMO.* 8vo. Ar
Antonia, quam ex Palatio Hyrcar
Machabæi in Arcem munitissimam ve
tit Herodes, & ingratiam *Marci Ant*
nii sibi amicissimi *Antoniam* appell

vit.

vit. 9no. Amphitheatrum ampliſſimum capax octoginta millium ſpectatorum, ab eodem Herode Aſcalonita conſtructum. 10. Curia 70. Seniorum ſeu Concilium *Sanbedrim*, &c.

44. Civitas ſecunda à latere ſeptemtrionali *Filiæ Sion* poſita, & ab eadem murô turritô ſubjecta, quam potiſſimum commendabat magnificentiſſimum Palatium *Herodis Aſcalonitæ*, in quo CHRISTUS præſentatus fuit Hero Antipæ, Tetrarchæ Galilææ, & ab eo illuſus.

45. Civitas nova dicta hebraicè *Bozetcha*, adjacens Civitati ſecundæ, murô & turribus ab eadem diſtincta. Hanc potiſſimum incolebant aurifabri item ærarii, aliquè artifices eratquè ibi veſtium mercatus.

46. Via Crucis, quam ſcilicet CHRISTUS Dominus morti adjudicatus, à Prætorio Pilati cruentîs greſſibûs uſquè ad montem Calvariæ confecit. *Huic viatores Chriſtianos, vel*

maximè intentos eſſe oportet. Deſcribit eam *Adrichomius* ſic: Incipiens Salvator à Prætorio Pilati, per 26. greſſus, qui faciunt 65. pedes, ad locum proceſſit ubi Crux ei impoſita eſt. Inde proceſſit verſùs Calvariam, inter ſeptemtrionem & occidentem ſitam, per 80. greſſus, ſeu 200. pedes, ubi primo cum Cruce cecidiſſe traditur. Ultra progreſſus, per 60. greſſus; & tres pedes, ſeu 153. pedes, obviam habuit Sanctiſſimam MATREM ſuam cum Sancto Joanne. Rurſus per 71. greſſus, & ſeſqui pedem, ſivè 179. pedes procedens pervenit ad trivium quoddam, ubi Simon Cirenæus coactus eſt Crucem portare poſt eum. Confectis inde 191. greſſibus cum ſemipede ſeu 478 pedibus ob occurente *Veronica* ſudarium accepit. Poſtea per 336. greſſus & duos pedes, ſeu 842. pedibus attigit Portam judiciariam in ipſius Urbis mænibus ſitam, ubi rurſus cum Cruce lapſus

fertur.

fertur. Inde ſaxoſa & paulatim aſcendente via ſeptemtrionem versùs proceſſit extra Urbem per 348. greſſus, & duos pedes, ſeu 872 pedes ad bivium quoddam, ubi mulieres plorantes allocutus eſt. Tandem per 165. greſſus & ſeſqui pedem, ſeu 404. pedes acceſſit ad radicem montis Calvariæ, ubi ultimo cecidit, mox per 18. greſſus ſive 45. pedes attigit locum, in quo à lictoribus veſtibus ſpoliatus, & vinô myrrhatô felle mixtô potatus eſt. Dehinc poſt 12. greſſus ſive triginta pedes, clavis Cruci affixus eſt, Denique per 14. greſſus, ſeu 35, pedes delatus eſt ad locum, ubi Cruce in foramine rupis fixa, ſublatus eſt in altum Dominus JESUS, ſpectaculum inauditum futurus DEO, Angelis, & hominibus. A Palatio itaquè Pilati, usquè ad locum Crucis, ſunt greſſus 1321. ſeu pedes 3303.

47. Extra Urbem celebriora loca fuerunt. 1. Torrens & vallis *Cedron*,

eu Vallis *Josaphat*, inter Urbem & Montem *Oliveti* sita. 2. Fons *Siloe*, ex radice montis *Sion* scaturiens: collectus in piscinam seu Natatoriam *Siloe*. 3. Hortus Regius in suburbanis, qui & conclusus dicebatur. 4. Mons *Oliveti*, ad latus Urbis Orientale, ad cujus radices erat Villa *Getsemani*, ultra quam vicinus, sed paulò eminentior Hortus *Olivarum*. 5. *Bethania* Castellum Lazari, paulo ultra montem Oliveti. 6. Ad latus Urbis septemtrionale, mons Calvariæ eiquè propinqvum Sepulchrum Domini qui est super omnia DEUS Gloriosus in sæcula.

48. *Poloniæ* Regnum, & Magnus Ducatus *Lithvaniæ &c.* ut olim *Sparta*, non tam mœnium mole Urbiumquè munitione, quàm fortibus Viris, splendorequè Nobilitatis gloriantur; quorum summum, & vita charius decus est *Aurea Libertas*, & affinis ipsi liberi oris facundia, qualem vel in medio

dio

dio *Latio* quæsieris Nemo Regum in Europa tam latè imperat, quàm Rex *Poloniæ*, nemo tam frequenti splendidoquè stipatur Senatu. Senatores Regni opibus potentes numerat *Starovolscius* 146 Nimirum sunt: *Imo. Duo Archiepiscopi, & Episcopi* 15. *II. Palatini* 33. *cum Castellanis* 3 *& Capitaneo* 1. *III. Castellani Majores* 33. *IV. Castellani Minores* 49. *V. Ministri Status* 10.

Signa hæc () *exprimunt qua in parte destinatum in Senatu subsellium cuiquè Senatori.*

Primum signum seu Parenthensis [*dextram partem, 2dum* Claudens] *signum sinistram partem denotat.*

Adscripti præterea cuivis Palatino, numeri, eo fine ut facilius reperiri queat quinam Castellani quibus Palatinis attribuuntur. Exempli causâ numerus 5. *est adscriptus Palatino Calissiensi. Pro inde hic numerus* 5. *inter Castellanos Majores designat Castellanos*

Calisſienſem & Gneſnenſem, huic attribui Palatinatui pari ratione inter Caſtellanos minores, Caſtellanum Landenſem, Naclenſem, Biechovienſem, Camenenſem, ad Caliſſienſem Palatinatum ſpectare hic numerus 5. demonſtrat. Non in omnibus porro Palatinatibus ſunt Caſtellani minores ſed tantum in Majori Minoriq; Polonia, Maſovia, Palatinatu Ruſſiæ & Belzenſi.

SENATORES
SACRI COLLEGII.

(*Archiepiſcopus Gneſnenſis & Primas Regni.*
) *Archiepiſcopus Leopolienſis.*

EPISCOPI.

) *Cracovienſis* in Minori Polonia,
(*Cujavienſis* in Majore Polonia,
) *Poſnanienſis* in Majore Pol: ※ Alter-
) *Vilnenſis* in Litthvania ※ nant.
Plocenſis in Maſovia.
(*Varmienſis* in Pruſſia, ※
Luceorienſis in Volhynia ※ Alternan

(*Præmi-*

(*Præmislienſis* in Ruſſia Rubraa,
(*Samogitiæ*, ſive *Mednicenſis*.
(*Culmenſis*, in Ruſſia Rubra.
(*Kijovienſis* ad Boriſt.
(*Camenecenſis*, in Podolia.
(*Smolenſcenſis* in Ruſſia alba.
(*Livoniæ & Piltinenſis.*

SENATORES
Sæcularis Sibſelhi.

1] Caſtellanus *Cracovienſis*.
1] Palatinus *Cracovienſis* ❀ alterna-
2] *Poſnanienſis*. ❀ tio in-
3] *Vilnenſis*. ❀ ter hos
4] *Sandomirienſis* ❀ obtinet.
3) Caſtellanus *Vilnenſis*.
5) Palatinus *Caliſſienſis*.
6) *Trocenſis*.
7) *Siradienſis*.
6 [Caſtellanus *Trocenſis*.
8) Palatinus *Lancicienſis*.
9 [Capitaneus *Samogitiæ*.
10) Palatinus *Breſtenſis Cuiavien.*

11) *Kiiovienſis.*
12) *Inovladislavienſis.*
13) *Ruſſiæ,*
14) *Volhyniæ,*
5) *Podoliæ.*
16[*Smolenſcenſis.*
17) *Lublinenſis,*
18[*Polocenſis,*
19) *Belzenſis,*
20[*Novogrodenſis.*
21) *Plocenſis.*
22(*Vitepſcenſis.*
23(*Maſoviæ,*
24] *Podlachiæ,*
25(*Ravenſis,*
26(*Breſtenſis* Lithv.
27] *Culmenſis,*
28(*Mſcislavienſis.*
29(*Mariæburgenſis.*
30(*Braclavienſis.*
31(*Pomeraniæ.*
32(*Minſcenſis.*
33[*Livoniæ.*
34] *Czerniechovienſis.*

Caſtel-

CASTELLANI Majores ſunt ſequentes.

1.) *Poſnanienſis.*
4] *Sandomirienſis.*
5) *Caliſſienſis.*
1] *Voynicenſis,*
5) *Gneſnenſis.*
7) *Siradienſis.*
8) *Lancicienſis.*
9 (*Samogitiæ,*
10] *Breſtenſis, Cuiav.*]
11] *Kiiovienſis.*
12] *Inovladislavienſis.*
13] *Leopolienſis,*
14] *Wolbyniæ.*
15) *Camenecenſis.*
16 (*Smolenſcenſis.*
17) *Lublinenſis.*
18 (*Polocenſis,*
19) *Belzenſis.*
20 (*Novogrodenſis.*
21 (*Plocenſis.*
22 (*Vitepſcenſis,*

23 (Cernensis,
24) Podlachiæ.
25 (Ravensis.
26 (Brestensis Lithv.
27 (Culmensis,
28 [Mscislaviensis.
29 [Elbingensis,
30] Braclaviensis.
31 (Gedanensit,
32 [Minscensis,
33] Livoniæ
34 (Czerniechoviensis.

CASTELLANI Minores.

1 (Sandecensis.
2) Mederecensis.
4 (Vislicensis.
1 [Biecensis.
2 [Rogosinensis.
4] Radomiensis.
4 (Zaviehostensis.
5) Landensis,
8 [Sremensis,

4) Zar-

4] *Zarnovienſis,*
4 [*Malogoſtenſis,*
7) *Vielunenſis.*
13 (*Præmislienſis,*
13] *Halicienſis.*
13 (*Sanocenſis.*
13) *Chelmenſis*
12 (❀ *Dobrinenſis.*
4] *Polaniccnſis*
2 (*Præmetenſis.*
2) *Krivinenſis.*
4 [*Czechovienſis.*
5) *Naclenſis.*
7 (*Roſpirienſis,*
5) *Biechovienſis.*
12 [*Bidgoſtienſis.*
8] *Breſinenſis,*
2 [*Kruſvicienſis.*
1] *Oſviecimenſis.*
5 [*Camenecenſis,*
7) *Spicimirienſis.*
8 (*Inovlodenſis.*
10] *Kovalienſis,*
2 (*Sentocenſis.*

25) So-

25) *Sochaczevenſis.*
23(*Varſavienſis,*
25) *Goſtinenſis*
23 (*Viſnenſis.*
21) *Racianſenſis.*
21(*Sierpcenſis.*
23) *Wyſogrodenſis.*
12 [*Ripinenſis,*
23) *Zakrocimenſis.*
23 [*Ciechanovienſis.*
23) *Livenſis,*
12 (*Slouſcenſis.*
19 (*Lubaczovienſis.*
7) *Konarienſis,* | Lanciciæ.
8 [*Konárienſis,* | Siradiæ.
10(*Konarienſis.* | Cujaviæ.

MINISTRI STATUS.

Mareſchalcus Regni Supremus.
Mareſchalcus M. D. Lithvaniæ.
Supremus Cáncellarius Regni.
Supremus Cancellarius M. D. Lithvaniæ.
Pro Cancellarius Regni.
Pro Cancellarius M. D. Lithvaniæ.
Theſaurarius Regni.

Theſau-

Thesaurarius M. D. Lithvaniæ.
Mareschalcus Curiæ Regni.
Mareschalcus Curiæ M. D. Lithvaniæ.

DUCES EXERCITUUM *Regni & M. D L.*

Supremus Exercituum Regni Dux.
Supremus Dux Exercituum M. D. L.
Dux Campestris Exercituum Regni.
Dux Campestris M. D. L.

DIGNITARII & OFFICIALES Togæ Regni & M. D. L.

Secretarii Spirituales.
Referendarii Spirituales.
Notarius Spiritualis Regni
Referendarii Seculares.
Succamerarii.
Thesaurarii Curiæ.
Vexilliferi.
Ensiferi
Præfecti stabuli,
Præfecti Culinæ.
Pocillatores.
Incisores.

Dapife-

Dapiferi,
Subdapiferi.
Pincernæ.
Venatores.
Notarii 4. *M D L.*

OFFICIALES BELLI
Regni & M D L.

Notarii Campestres, Præfecti excubiarum, Præfecti Vigilium Generales Artileriæ.

OFFICIALES CURIÆ REGNI. & M. D. L.

Vexilliferi Curiæ Regni & Vice-Præfecti stabuli Regni, Venatores Curiæ.

OFFICIALES Fori Curialis & Cancellariæ Regni & M.D L.

Instigatores, Regentes Cancellariæ sigilli majoris & minoris. Notarii decretorum, Viceinstigatores, Secretarii Sigilli majoris ac minoris, Præfecti Metrices Cancellariæ majoris & minoris, Notarii judiciorum Referendarialium

OFFI-

OFFICIALES Thesauri Regni & M. D. L.

Custos Coronarum, Præfectus Archivorum M. D. L. Notarius Supremus Thesauri Regni, Notarii Thesauri M. D. L. Notarius Proventûs Quartæ Regni, Præfectus Cellarii M. D. L. Magnus Procurator Arcis Cracoviensis, Procurator Arcis Vilnensis, Præfectus Metrices Thesauri Regni, Regentes Actorum Thesauri utriusq́; gentis.

OFFICIALES Belli Subalterni tum Regni, tum M. D. L.

Præfecti Campestres excubiarum, Metatores Campestres castrorum, Judices militarium judiciorum, Notarii judiciorum militarium, Regentes Actorum militarium, utriusq́; gentis.

Divisio Poloniæ est talis.

50. Polonia Major, ad quam pertinent Posnaniensis, Calissiensis, Lancicienſis, Brestensis, Inovladislaviensis,

Siradi-

45

Siradienſis, Ravenſis, Palatinatus, ut & Vielunenſis, & Dobrinenſis Terræ. *Minor Polonia*, ad quam Cracovienſis, Sandomirienſis, & Lublinenſis Palatinatus pertinent, ut & Oſwiecimenſis, Zatorienſis, & Severienſis Ducatus. *Lithvania*, in qua tres numerantur Palatinatus; nempè Vilnenſis, Trocenſis & Brzeſcianenſis. *Maſovia*, quo referuntur Maſoviæ, Plocenſis, & Podlachiæ Palatinatus. *Pruſſia Regia*, in tres diviſa Palatinatus: nimirum Culmenſem. Mariæburgenſem & Pomeraniæ. Ad Pruſſiam pertinet etiam Epiſcopatus Warmienſis. *Samogitia*, quæ nullos habet Palatinatus, ſed ſubeſt Gubernatori, ſive Capitaneo. *Ruſſia Alba*, quæ Magno Moſcoviæ Ducatui adjacet, habetquè Novogrodenſem, Mſciſlavienſem, Vitepſcenſem, Polocenſem Smolenſcenſem, Czerniechovienſem, Kiiovienſem, Palatinatus, ex quibus Palatinatibus multa adhuc poſſidet Magnus Dux Moſcoviæ, durantibus indu-

ciis. *Russia Rubra*, quo pertinent Russiæ, Podoliæ, Vołhyniæ, Belzensis, & Braclaviensis Palatinatus. Ex his Braclaviensem, Kiiovienſem, & Czerniechoviensem Palatinatus vocant *Ukrainam*. Tandem pertinet quoquè ad Imperium Polonicum Livoniæ pars Australis Consuli, hic potest Martin: Cromer *descrip. Pol. pag.* 41. *seq.* Starovolscius *in Polonia sua*, & alij Geographi.

51. Deinde solet etiam Imperium Polonicum dividi generalissimè in Poloniám & Magnum Ducatum Lithvaniæ, & Populus ipse dividitur in duas Gentes: Polonicam & Lithvanicam. Item Senatores, alijquè Magistratus Majores, dicuntur esse duorum Gentium, nimirum Polonici & Lithvanici. Et hac ratione ad Poloniam pertinent, præter Majorem Minoremquè Poloniã, Prussiam, & Masoviam de quibus superiore numero actum est; etiam Russiæ, Bełzensis, Podoliæ, Bracłaviæ,

Wołhy-

Wołhyniæ, Kiioviæ, Czerniechoviæq; Palatinatus: *Vide Volumen Constitutionum Andr: Petricovii fol.* 149. *seq:* & *Constitut: A*, 1635. *tit:* Ordynacya Woiewodztwa Czerniechowſkiego. Ad Lithvaniam pertinent Lithvania in ſpecie ita dicta. Samogitia ut & Novogrodecenſis; Mſcislavienſis, Minſcenſis, Polocenſis, Vitepſcenſis, & Smolenſcenſis Palatinatus. Sed Livonia utriquè genti, & Lithvaniæ communis facta eſt per Conſtitutiones *de An.* 1569. *fol:* 182. *An.* 1589. *fol.* 507. *sequ. A.* 1598. *fol.* 208. *seq.*

52. Dividitur etiam Polonicum Imperium alio reſpectu in tres Gentes, nimirum in Minorem Poloniam, Majorem Poloniam, & M. D. Lithvaniæ. Uſus hujus diviſionis conſpicitur maximé in Comitiis, quando eligendus eſt Mareſchalcus Nunciorum, ſivè Delegatorum Provincialium Director: ille enim ſemel ex minori, deinde in ſequentibus Comitiis ex majori, & ter-

tiis

tiis in Comitiis ex Lithvania eligitur. Eſt etiam hujus diviſionis uſus in variis Commiſſionibus, quando quidam deſignandi ſunt ad negotia, quæ ad totam Rempublicam pertinent, expedienda. Item eadem ratione dividitur. Polonia ratione Summorum Tribunalium.

53. Amplitudini ditionis detrahunt imperiti quidam, objectantes infrequentiam Incolarum, & copiam ſylvarum, ſed vel inde facilè arguntur erroris; quòd ad Electoralia Comitia in campum Martium propè *Varſaviam* confluant multò plura, quàm 100. millia ſolius Nobilitatis. Licet verò aliqui ſint tenuioris fortunæ; pleriquè numeroſis gaudent ſubditis plurimi millibus; non pauci juſtum Exercitum è millibus ſcribebant contra hoſtes Patriæ, & nunc etiam educere poſſunt. Adde ſubditos Spiritualium, Eccleſiaſticorum, Religioſorum numeroſos, adde Incolas Civitatum Judæos, Tartaros &c

54. An-

54. Anno 1697. Inito in Magno Ducatu Lithvaniæ censu, inventa sunt 257. millia focorum, & 159 foci eorum tantum, qui ad contributiones publicas tenentur. Ubi Ecclesiastici, ubi Nobilitas, Milites, famulorum agmina &c. deinde, ad unum focum quot spectāt capita; Olim Magno Duci Lithvaniæ trecenta & amplius hominum millia, in aciem educere, quæ potissimùm suppeditabat *Vilna* Metropolis, non erat operosum.

55. Alter non levior error Geographorum, Scriptorumquè aliquorum, qui eadem facie repræsentat nunc Poloniam, Lithvaniam, aliasquè eis junctas Provincias, qua olim squallebant, cùm interea allaborante cultiore tempore elegantiores emerserint. Non desunt sua decora *Cracoviæ & Vilnæ*, habet quibus superbiat Magnifica Palatia, Regum Sedes *Varsavia*; quin tota Regio passim Aulis Nobilium ceu campus amœnus vernantibus flosculis

est di-

eſt diſtincta. Quod ſcribitur autem Lithvaniæ Magnum Ducatum adiri non poſſe, niſi hyemali tempore, vel ignorantia; eſt, vel impudens maledicentia licet enim non deſint loca quædam paluſtria, quanta hæc pars Lithvaniæ? Commeamus ultrò citroquè quovis anni tempore, nec auditur de funeribus viatorum ſubmerſorum. Sed omiſſis hiſce imperitorum ineptiis, luſtremus curſim memorabilia Poloniæ, Salis fodinas *Bochnenſes* & *Vieliſcenſes* ubi marmorum loco, columnæ ſalis exſuuntur; fodinas nitri apud *Visliçam*; cupri apud *Teneinum*; chalybis apud *Podolentiam*, ferri apud *Olſtiniam* & plurimis aliis in locis: plumbi argenti, & auri; in Palatinatu Cracovienſi & Sandomirienſi; marmorum omnis generis colorum apud *Sociam* Cracoviæ in Baſilica S. Stanislai Epiſcopi & Martyris viſuntur duo ex ſolido argento Altaria, alterum à Sigiſmundo I. Rege, alterum ab Anna Regina conſtructum

in ea-

In eadem Ecclesia nunquam est silentium, sed semper alternantibus choris, diu noctuquè resonant DEI laudes, & inter 100. quotidiana Sacrificia, octo sunt cantata, inter mille & octodecem Templa Diœcesis Cracoviensis, novem sunt Collegiata. Agri *Poloniæ & Lithvaniæ*, Provinciarumquè illis Incorporatarum, eâ frumenti abundans copia, ut ferè tantùm variis Emporiis importetur, quantùm toti alendæ Europæ sufficit.

56. *Prussiæ* Regio ea est, quàm natura & ars singulari studiô excoluisse videtur ut jam certent fecunditas agrorum atquè lacuum plurimorum, cum frequentia & elegantia Civitatum, industria hominum cum naturæ sagacitate *Prussia* Regalis cum *Brandeburgica* Ducali; portus opportunissimi cũ Navium copia, *Regiomontum* cum *Gedano*, *Elbinga* cum *Thorunio*. *Varmiensis* deniquè Episcopatus, Antistite Sacri Romani Imperii Principe inclytus ma-

tus ma-

tus, magnâ admiratione & maximis laudibus dignus eſt quòd in ipſo medio acatholicorum, ſemper vigeat incorruptus.

Rheni Palatinatus v. tit Germania.

57. *Sardinia* Inſula Regni honore inſignis, ſed aura peſtilente infamis eſt. Herba naſcitur in ea *Sardonica* dicta, quæ nervos comendentium ita contrahit, ut morientes ridere videantur. Unde paroemia: *Riſus Sardonicus*, Hiſpanis paret Regibus. Sardiniæ vicina *Corſica Genuenſis* eſt Reipublicæ; raræ magnitudinis vertagos, & valdè parvos gignit aſellos. *Melita* etiam *Equitum* Paleſtra celeberrima, mole exigua, ſed Viris fortibus magna, ex quo S. Paulum Apoſtolum excepit hoſpitem, nulla parit venenata animalia. imo Terra ejus amuletum eſt contra omnia venena *Vulcanias* Inſulas celebrent *Brontes*. *Steropesq́;* & nudus membra *Piracmon*.

58 *Scotiæ Regnum*, vicinum eſt *Angliæ* habet 35. Provincias, 30. Inſulas Orcades 44. Inſulas Nebreides, Archi-

Episcopos 2. Episcopos 11. Academias 4. Equest. Ordinis 2. S. Andreæ, ac Cardui & Tesseroe. In *Scotia*, nulla domus distat ampliùs â mari, quàm viginti leucis. In *Caricta* sunt ingentes boves: quorum pingvedo non concrescit, sed instar olei fluit. In *Lommontio* lacu, pisces carent pinnis. In *Orcadum* Insula una arboris cujusdam folia in amnem prolapsa, in volucres verti feruntur. *Scoti* utuntur lapidibus pro lignis, quos etiam eleemosynæ nomine dant pauperibus.

[illegible]9. *Sicilia* est proxima Italiæ, Insularum Mediterranei maris celeberrima & maxima, fertilissimaquè sortita Regni honorem Regi suo nunc eidem cui & Neapolitani, subjecta dictaquè olim *Horreum Italiæ*. Nobilitant eam *Messana*, *Panormus*, *Syracusa*, *Catana*, & plurimæ aliæ Nobilissimæ Civitates, sed non minùs *Archimedes* & *Euclydes* Mathematici, *Dædalus* Architectus, *Sybilla Cumana*, sed magis Sanctæ Agatiæ Virginis Martyris sepulchrum.

Illu-

Illuſtrat *Siciliam* ignivomus *Ethna*, qui Anno 1669. fluvium effudit igneum latitudine duorum milliarium Italicorũ, profunditate ulnarum ſex, ad cujus tamen radices generoſiſſimum naſcitur vinum. Eam infamant famoſiſſima naufragiis in mari *Siculo* loca, Scylla & Charibdis illa ſcopulis, hæc voragine metuenda. Memorabilem etiam faciunt *Siculæ Veſperæ*, Gallis fatales; ſed ipſi Inſulæ non rarò fatales incumbunt terræ motus, horribiliſſimus horũ fuit A. 1164. quo conciderunt ſeptuaginta Civitates, oppreſſit hominum circiter 100. millia.

60. *Svecia* ſeu *Gothia* humanior & amænior eſt *Finnomarchia & Lapponia* Regionibus: admodùm frigore & rupibus rigidis, & hoſpites arcentibus. Metropolis Regni Svetici *Stockolmia*, loco paluſtri inſtar *Venetiarum* fixis palis inſidet, unde & nomen trahit.

Upſalliá Civitas Archiepiſcopalis, gloriabâtur olim & Præſulibus aureis, & Templo magnificentiſſimo intùs aurò circumquaquè tecto, In lacu *Mos* ſer-

pens aliquando apparet, longus cubitos 56. unde sinistri quidpiam augurantur. Littus maris Norvegiam ambientis, obnoxium est balænis: contra quarum furias utuntur naturæ castoreô pharmacô, quod ubi in mare proiecerint, monstra hinc omnia adfundum seu imum recedunt. *Gotti* audito tonitru olim jaculabuntur in Cœlum quasi Diis opitulaturi, quos credebant oppugnari.

61. *Svevia* præstantissima *Germanorum á Plutarcho* appellatur; Reges olim, postea Duces habuit, Provinciarũ deniquè liberrima facta, uti Nobilitatis frequentiâ, & splendore excellit, ita variis Principibus & Dynastis gloriatur, non alium Dominum, quàm Cæsarem agnoscentibus. Virtute & armis, Orbis Imperium promeruit; & illud ultrâ, unius, sæculi spatium magnificentissimè tenuit, inde etiam præter avita & antiquissima Jura summis immunitatibus exornata est. Gens populosa, fortis, audax, bellicosa, procera, ingeniosa, & Nobilis prædicatur.

62. *Tur-*

62 *Turcicum Regnum in Europa* dividitur in septem Beglerbegatus: scilicet *Romaniam*, cujus Civitates Principes sũt *Constantinopolis*, & *Adrianopolis Bulgariam* cujus Metropolis *Sophia*, *Bessarabiam*, *Serviam*, cujus primaria Civitas *Belgradum*, *Bosniam* cujus præcipua Urbs *Bagnaluca*: *Ungbriam Turcicam* cujus Metropolis *Temesvaria*; *Croatiam*, cujus primariâ Civitas *Vibasia*. In Græcia Turcæ possident *Albaniam*, *Epirum*, *Macedoniam*, *Achaiam*, *Thessaliam*, *Candiam* & sex Insulas Archipelagi Deinde *Moldaviam*, *Valachiam*, *Tartariam minorem*, *in qua Capha*, *Oczakovia*, *Budziacum*, & *Ragusa*.

63. *Ungaria*, Regnorum *Europæ* longè fertilissimum, rerum omnium copiâ dives, gemmis, aurô argentô instructissimum, tantam frumenti & frugum omnis generis varietatem profert, ut Paradisus planè terrestris habeatur. Vinô etiam adeò præstanti abundat, ut ab aliis *Cretico* atquè *Malvatico*, ac *Falerno* æqui paretur, ab aliis, omnibus

bus præferatur, juxta illud: *Non est potus, nisi vinum, non est vinum, nisi Ungaricum.* Animalium tam domesticorū, quàm sylvestrium greges innumeri, turdorum ubiquè ingens, maximè perdicum, phasianorum adeò numerus, ut una in Urbe, singulis subinde diebus, *Budæ* nimirum octoginta perdicum millia, in foro exposita *Cuspinianus* memoret. Piscium nulla ullibi tanta abundantia & præstantia, sturionum maximè & luciorum, quorum hepar sesquiulnam subinde æquat magnitudine; sed & murenis, trutis, pernis, salmonibus copiosissimi amnes; & *Tibiscum* fluviū, vulgò binas aquarum partes, tertiam verò piscium habere contendunt; multi etiam ex omnibus optimi auri feraces sunt, unde etiam Ungaria aureum pomum dicta, & olim sub S. Stephano Rege *Regnum Marianum* nuncupata, ob singularem devotionem erga Beatissimam VIRGINEM.

Quare nunc nihil magis dolendum, quàm tam Sanctum & Nobile, ac fortuna-

tuna-

tu natum Regnum, ab hostibus Christianæ Fidei impunè in hodiernum usquè diem possideri magna ex parte.

* ——— *

MELOS ANIMI à Mundo in DEUM Salientis.

Vidi cuncta quæ fiunt sub Sole, & ecce vanitas & afflictio Spiritus. Eccl. 1.

DEUS meus meum cor.
Amor meus Te deperit;
Nihil boni meum cor
Te majus usquam reperit,
Mundi superba larva
Quæ fronte lucet extima,
Est umbra, resquè parva.
Si tu serenas intima.
Tua quando magnitudo,
Cor implet, & comprenditur,
Quid orbis amplitudo?
Quid mundus est ostenditur.
Hæc machina universa
Est sicut uva granulum;
Mariquè terra mersa
Ut scrupas est, ut punctulum.

Nos fingimus chimeras,
In punctuli fastigiis,
Ut regna resquè veras,
Sic ludimur præstigiis.

QUisquis vel ex figura,
Hunc æstimandum præcipit
Mundum, vel ex statura,
Deceptus est & decepit.
Mundus nec uniformis,
Nec par sibi per omnia
Est ipsa quando dormis
Solent ut esse somnia.
Qui credit esse amænum,
Hic somnio deluditur:
Quod intus est venenum
Fuco aureo concluditur.
Pilula est amara mundus
Condita succo laureo,
Pulcherrimus, rotundus,
Simillimus pomo aureo.
Odor ejus amomum,
Nihil sapit concordiæ:
Vocemus hocce pomum
Malum aureum discordiæ.

NOli vocare pulchrum,

Malum

Malum aureum ſi mundus eſt.
Foris aureum ſepulchrum,
Intus malorum fundus eſt.
Noli vocare bellum
Quod illius labellula
Spirent perenne bellum.
Et mille conſtat bellula.
Si bella fert labella.
Belliquè promus condus eſt;
Nec iſta bella, bella;
Nec mundus iſte, mundus eſt.
Solent vocare mundum,
Sed vocis eſt inverſio;
Deberet hoc rotundum
Dici boni perverſio,
DIcamne quid ſit orbis,
Rerum quid univerſitas;
Eſt arca plena morbis,
Eſt litium diverſitas.
Quas mundus actiones
Appellat & quæ munera;
Peinde factiones
Dici queunt, & funera.
Elementa copulantur
Bellis & actionibus:

Urbes

Urbes coagulantur
Plerumquè factionibus.
Quid est coiisse turbas,
In urbium consortia?
Nisi excitasse turbas,
Et Principum divortia?
Lites per ergo multas,
Per bella rerum publica,
Mundi fit hæc simultas,
Hæc litium Respublica.
MUndo simul coacto
Tam nulla si sit unitas,
Quo iure, quove Pacto
Dici potest communitas?
Vox ipsa civitatis,
Videtur esse irrisio;
Quid restat, unitatis,
Si regnat hic divisio?
Ut sors tulit suarum
Est cuiquè rerum portio
Rerumque publicarum
Vocatur hæc proportio.
Hic pauper ille dives,
Dictamus infortunio:
Estne istud esse cives

Estne

Estne hæc boni communio.
Ne sic loquamur unquam:
Hæc sortis importunitas
Cum veritate nunquam
Dici potest communitas.

SI mente quis revolvit
Mundana quæ sint munia
Quos sortis urnâ volvat
Casus & infortunia:
Est mundus iste follis,
Genus pilæ lusoriæ,
Quod inflat aura mollis
Syringe vanæ gloriæ.
Hoc folle sunt globatim
Rerum vices communium
Ludunt eo datatim
Fortuna & infortunium.
Modò in ima; mox in altum
Fertur levi jactantia:
Salit hunc perennem saltum,
Constans inconstantia.
Dum porrò sic rotatur,
Et saltat, & revolvitur:
Qui perdidit lucratur,
Ludusquè non absolvitur.

INSCRI-

INSCRIPTIO.

DEO Ter Optimoquè, Ter Maximoq; NUMINI Cordis mei Intimoq; Abſconditoquè LUMINI.

LITERÆ.

QUid ſeltis atque veli
Expandis inſtas, æthera.
Orbis Monarcha Cœli,
Terræque Rex & cetera.

LAngveſco pro medelâ.
Vis ut magis Te diligam
Amoris eſt loquela
Quam neſcio an intelligam,
Cupiduſquè ſum ſciendi
Noli mihi reſcribere;
Amore Te videndi
Langveſco dico liberè.
Humi datum, ſacrorum
Nocte annua Natalium.

Servus Tuus Tuorumq;

Non addo qui ſit annus;
Amata ſempiternitas ego infimus
Facit, ut Amor tyrannui mortalium.
Adſcribat hic, Æternitas.

A. M.D.G.